

Det här verket är upphovrättskyddat enligt *Lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk*. Det har digitaliserats med stöd av Kap. 1, 16 § första stycket p 1, för forskningsändamål, och får inte spridas vidare till allmänheten utan upphovsrättsinnehavarens medgivande.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work is protected by Swedish Copyright Law (*Lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk*). It has been digitized with support of Kap. 1, 16 § första stycket p 1, for scientific purpose, and may no be disseminated to the public without consent of the copyright holder.

All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

JULEN 1935

morgonbris

Pris 35 öre

Morgonbris Varukatalog

DISKUSSIONEN KRING SIGRID GILLNER HAR STÄLLT MORGONBRISFÖRGRUNDEN

I pressdiskussionen om Sigrid Gillners skrift *Kvinnorna Vantrivas* har Morgonbris flera gånger omnämnts. Så skriver bl. a.:

Nya Samhället: "De problem som behandlas i den socialdemokratiska kvinnorörelsens utmärkt redigerade tidskrift äro mycket mera eller i varje fall lika mycket hemmets som politikens. Man har gjort verkliga insatser för att klargöra att hemmet erbjuder problem, som inte ens det skarpaste intellekt har anledning att visa från sig. Ur den synpunkten skulle man måhända kunna säga att Sigrid Gillner är för sent ute, såtillvida som hennes bok väl mest är riktad till den socialdemokratiska rörelsen och mest kommer att läsas där."

Social-Demokraten erinrar om hur det socialdemokratiska kvinnoförbundet år efter år arbetat för just de saker, som Sigrid Gillner kräver och som återfinnes i vårt kommunalprogram. "Och Morgonbris har ägnat hela nummer åt propagandaför hemmet och familjen", skriver tidningen. "Men allt detta är av noll och intet värde i samma ögonblick en kvinnlig riksdagsledamot måste tala om för allmänheten att hon vantrives i politiken!"

Länstidningen heter det: "Skulle således de socialdemokratiska kvinnornas insatser icke fylla det angivna måttet? Det gäller dock om de strävanden, som företrädas exempelvis i Morgonbris, ja av hela kvinnoförbundet, att de gå i tecknet av ökat intresse för hem och uppfostringsfrågor under samhälls- och kvinnlig aspekt, och de flesta av de kämpande kvinnorna — fru Gillner möjligen undantagen — äro icke heller främmande för de "ursprungliga uppgifterna".

Dagens Nyheter påpekar att "den närmaste framtidens riksdagsfrågor komma av allt att döma i stor utsträckning att röra sig om sådant som kvinnorna ha speciella förutsättningar att bedöma — inte bara från sina utgångspunkter utan som helhet. De ha möjlighet att ge impulser, att ta initiativ, att korrigera och vidga horisonten. Ett studium av kvinnotidskrifterna — exempelvis av fru Gillners gamla språkrör, den förträffligt skötta Morgonbris — ger många bevis härpå. Man får den största respekt för vad där uträttas, alldeles oberoende av meningsskiljaktigheter i politiskt hänseende. Det är goda uppslag, gott arbete, gott mod — och god kvinnlighet. Varför skulle inte kvinnor med samma arbetsglädje och karaktär komma till sin rätt även i folkrepresentationen? Det mångomtalade "kvinnornas uppror" tar sig dåliga uttryck när det består i att den revolterande flyr fältet."

MORGONBRIS ÄR DE VAKNA HUSMÖDRARNAS TIDNING

FÖRSUMMA DÄRFÖR EJ ATT FÖRNYA
PRENUMERATIONEN VID ÅRSSKIFTET

LÄMPLIG JULKLAPP TILL ANFÖRVANTER OCH VÄNNER
ÄR MORGONBRIS PRESENTKORT FÖR KRONOR 4:—

N:r 12 + Årgång 31 morgonbris

utkommer den 1:sta i varje månad.

TIDNING FÖR
Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund.

REDAKTÖR o. ANSVARIG UTGIVARE:
Kaj Andersson
EKONOMICHEF: Greta Agerby

REDAKTION och EXPEDITION
Västmannagat. 2 n. b., STOCKHOLM
Tel. 118882, 118886. + POSTGIRO
N:r 50196.

PRENUMERATIONSPRIS:
Helt år kr. 4:—; lösnummer 35 öre.
Prenumeration kan ske på posten.

ANNONSPRIS:
Före och i text 60 öre per mm.
Efter text 50 " " "
Sista sidan (offsettryck): 1/1 sida kr. 550:—.
Innersida kr. 475:—, 1/2 sida kr. 250:—.
1/4 sida kr. 125:—

Välj
det
bästa

Sedan decennier tillbaka har Wettergrens varit den tongivande inom svensk damkonfektion. Vid tillverkningen av våra kappor ha vi blott ett mål för ögonen: endast det bästa är gott nog — och det är det gedigna arbetet i förening med yppersta material som skapat vår framgång och befäst vårt anseende. Det förpliktar och manar oss att alltjämt visa att

W E T T E R G R E N S

ETIKETT I EN DRÄKT ELLER KAPPA BETYDER

STIL och KVALITET

**A-B WETTERGRENS KLÄDER
SÄLJES I:**

STOCKHOLM: Alfred Christensens Kappaffär, Drottninggatan 66.

STOCKHOLM: **A-B Gust. Holmblooms Kappaffär, Norrmalmstorg.**

STOCKHOLM: Axel Eklunds Kappmagasin, Drottninggatan 65.

STOCKHOLM: Fernqvists A-B, Kungsg. 62.

STOCKHOLM: Varuhuset A-B Hyvén, Odengatan 79-81.

STOCKHOLM: Kappaffären Lindroth & Hammarström, Drottninggatan 38.

STOCKHOLM: Ernst Åström, Västerlånggatan 40.

ALINGSÅS: A-B Alingsås Kappmagasin, Kungsgatan 31.

ARBOGA: Öhrman & Melander A-B.

BOLLNÄS: Claes E. Johanson.

GNESTA: Manufaktur A-B Erik Ohlsson.

GÄVLE: Cederborgs Kappaffär, Drottninggatan 33.

HALMSTAD: A-B Halmstads Kappmagasin.

HÄLSINGBORG: A-B Magasin Elite, Järnvägs-gatan 5.

HÄRNÖSAND: A-B Carl Edelsvärd.

KARLSTAD: A-B Torells Kappor.

KÖPING: Algot Liljeberg.

LIDKÖPING: Carl Ander.

LJUSDAL: Gust. Skoglunds Manufakturaffär.

MALMÖ: Marquard Hansen A-B.

NORRKÖPING: Pihlgren & Lundgrens Kappaffär.

NÄSSJÖ: Firma Lemninger.

SMEDJEBACKEN: Firma C. J. Olsson.

TRÄLLEBORG: A-B Trällebogs Kappmagasin.

UPPSALA: A-B Didners Kappaffär, Svartbäcksgatan 8.

VALDEMARSVIK: Hilda Sundman, Storgatan 2.

**BLÅ BOKEN
1936**

Kalendern för de svenska folkörelserna är utkommen i sin 12:e årgång. Aktuella artiklar. Intressanta uppslagssaker. Väg-rödjare biograferas. En "Nordisk familjebok" för svenskt föreningsliv av i dag. Bildkrönika av Jac. och Starckenberg. Aktuellt om Nationernas Förbund. Något för Er. 312 sid. kr. 2: 50. Bliv ombud. Tillskriv

BLÅ BOKEN, Box 387, Stockholm

VÄRNAMO: A-B Dranges Kappaffär.

YSTAD: Ohlsson & Öhrström.

ÄNGELHOLM: A-B Ängelholms Kappmagasin.

ÖREBRO: Firma John Lundmark, Drottninggatan 7.

KOSTA-NYTT

BÄGARE CAMÉ NR 47

KOMPONERAD AV TYRA LUNDGREN, PARIS,
UTFORD I HÖG RELIEF ENLIGT KOSTAMETODEN

PRIS KR. 60:—

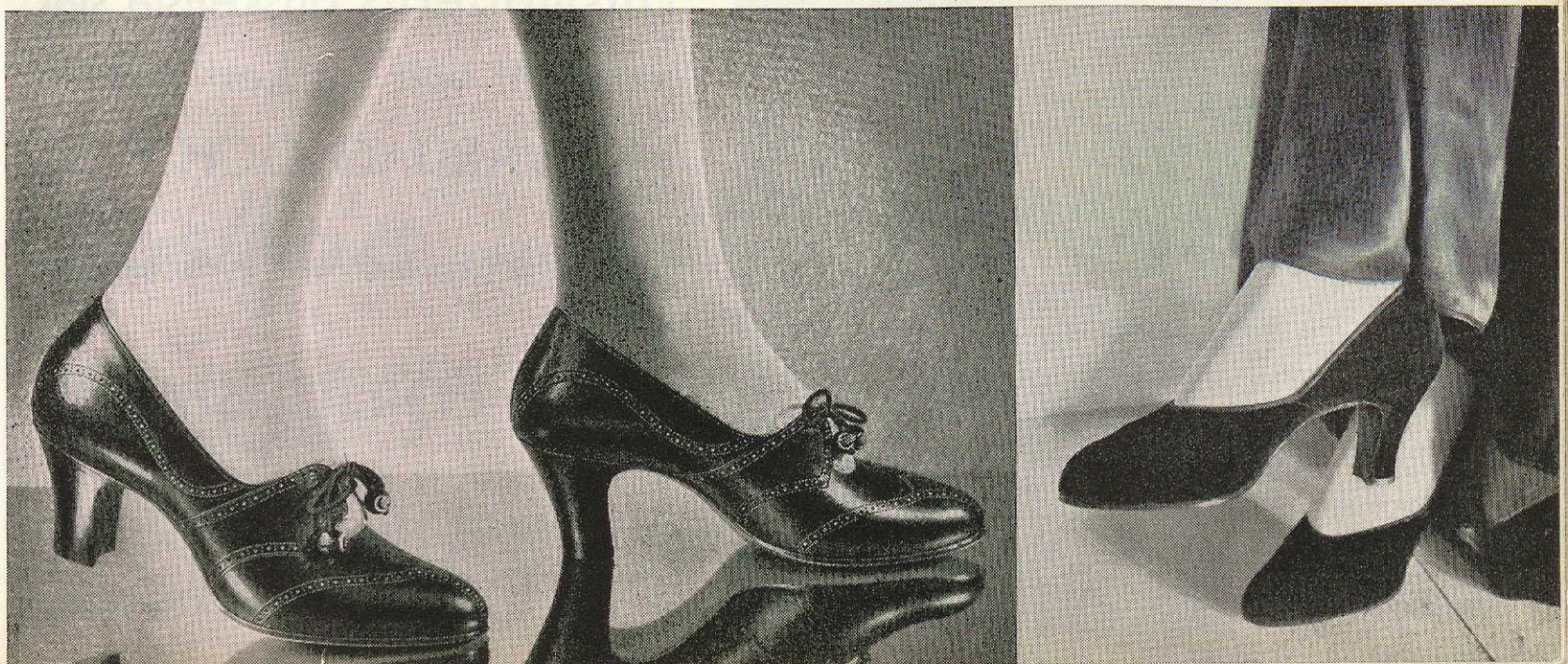
LÄMPLIG SOM HEDERSGÅVA

Nyttigt och klädsamt från kooperativa

Art. 3238. Dambottin av svart, mönstrat gummi, med tjockt foder. 6:—
Art. 3253. Samma modell, Elastic, i extra lätt utförande, tunna foder. Båda finnas i olika klackhöjder. 7:—
Lyxbottin, art. 3243, i svart eller silvergrått, mönstrat gummi med grå skinngarnering. Olika klackhöjder. 12:—
Vändsydd damsko av svart chevrå. En förnäm och användbar sko. 16:50
Ett vackert mod för hösten är skon av sammet. De finnas i pumps- och slejfm modeller med låg, halvhög eller hög klack.

I K O O P E R A T I V A S K O B U T I K E R

SERVIS LILI
med blå dekor
Kr. 44:—.

- FRUKTFAT, grönt. Kr. 2:50.
- BONBONJÄR, grön. Kr. 7:50.
- SKÅL, banangul med brun dekor.
- MINDRE VAS, banangul med brun dekor. Kr. 3:50.
- LJUSSTAKE, gul. Kr. 5:—.
- TEKOPP, grågrön med flerfärgad dekor. Kr. 18:—
pr dussin.

Främst på
Husmoderns önskelista står
modernt och vackert porslin
TILL VARDAG OCH FEST

Välj därför julpresenter i nysorteringen
från

GEFLE PORSLINSFABRIK

**Kvalitet
betalar
sig i köket**

Rostfria knivar äro dyrare än vanliga stålkknivar men nu köper väl varje husmor bara rostfria bordsknivar, ty de fordra ingen putsning och polering. Kärll och redskap av rostfritt stål äro också överlägsna dylika av järn, koppar etc. Ni får ej blott det bästa rostfria stålet, Ni får också det gedignaste utförandet och de mest praktiska modellerna, när Ni köper

Rostfritt FRÅN **OLOFSTRÖM**

Säljes i alla välförsedda järn- och bosättningsaffärer.

SVENSKA STALPRESSNINGSAKTIEBOLAGET OLOFSTRÖM — OLOFSTRÖM

Morgonbris Varukatalog

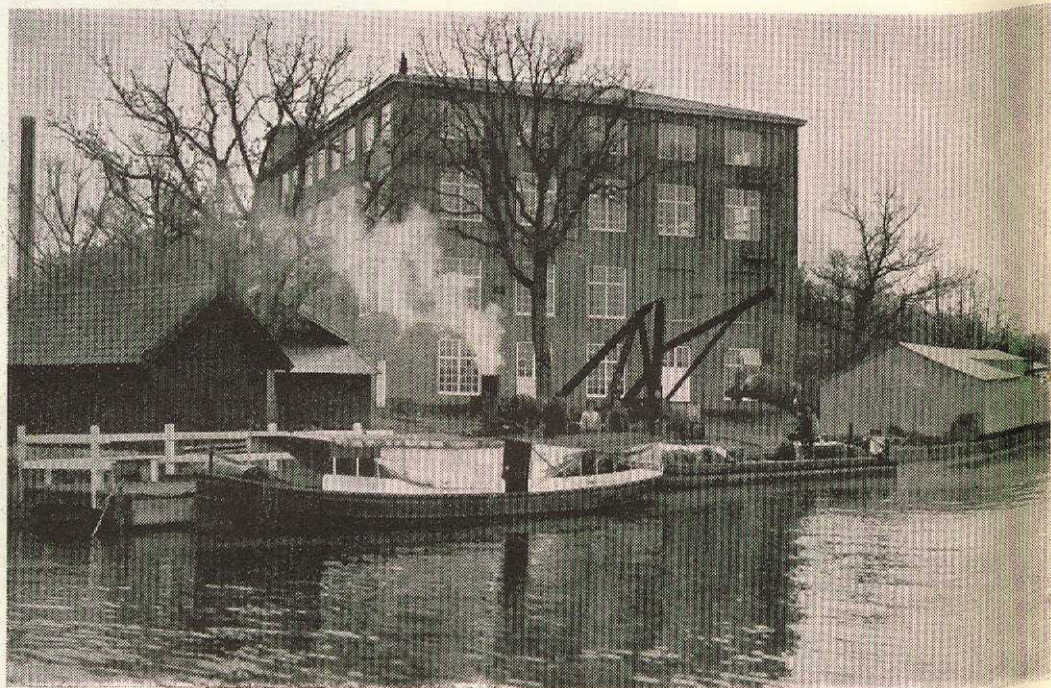
Alingsås Lejonlakansväv

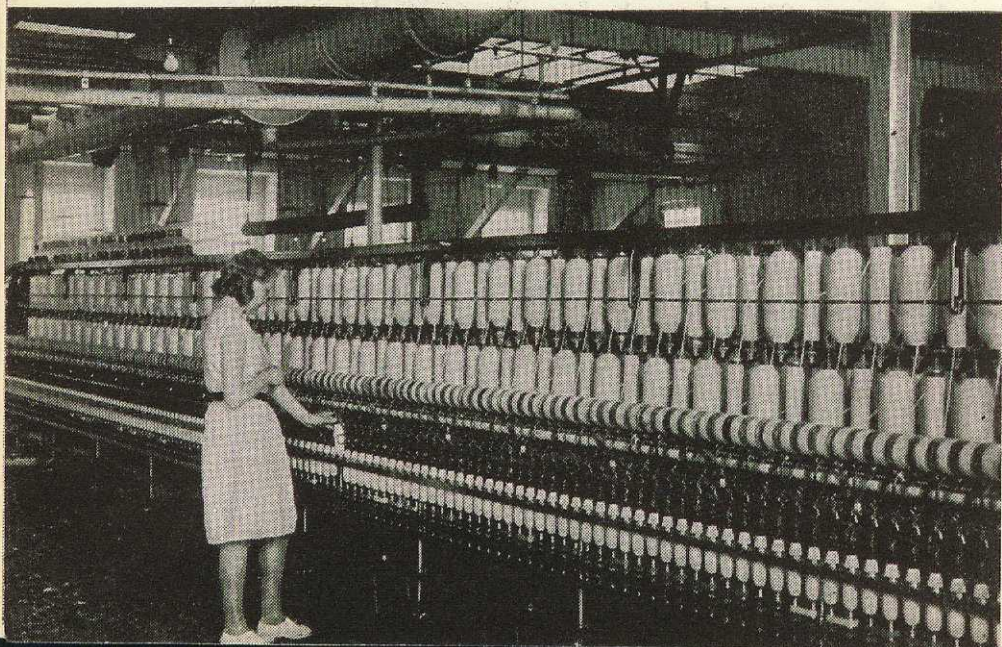
1. Linneberedd
2. Krympfri
3. Slitstark

och hur den tillverkas.

Tillverkare: Alingsås Bomullsväveri A-B, Alingsås

Från bomullsdistriktet i U.S.A. har bomullen passerat Atlanten, från Göteborg transporterats med järnväg till Floda station och vidare med båt över den vackra Sävälången. Här ha nu bomullsbälarna nått bestämmelseorten och lastats vid Nääs fabrik ur prämen för att börja sin bana genom förädlingsmaskinerna vid vårt spinneri.

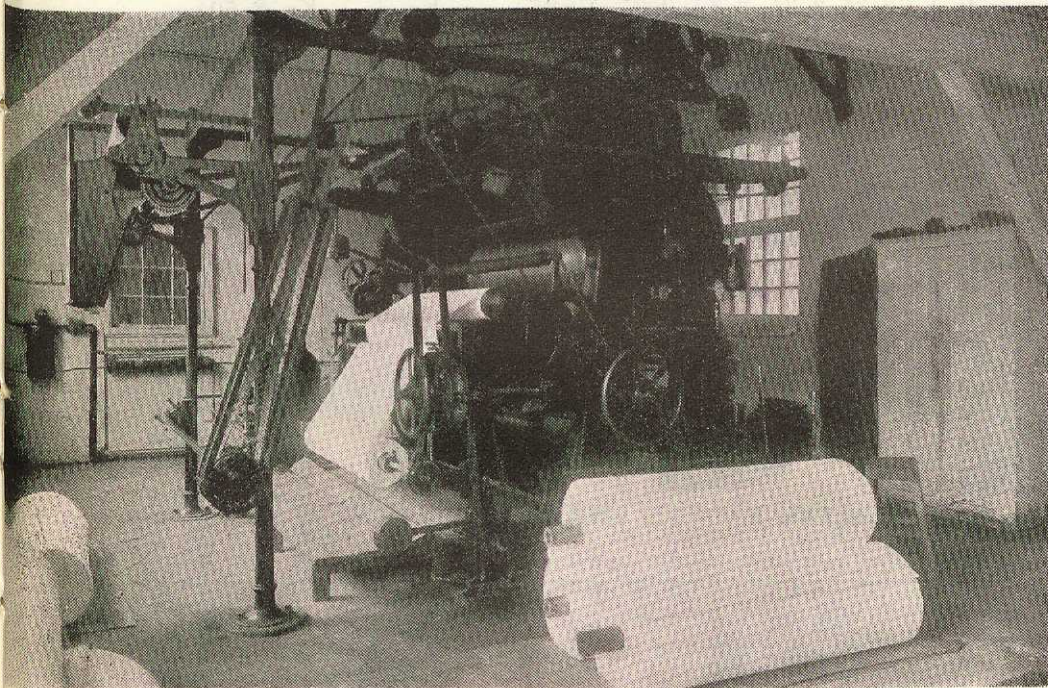
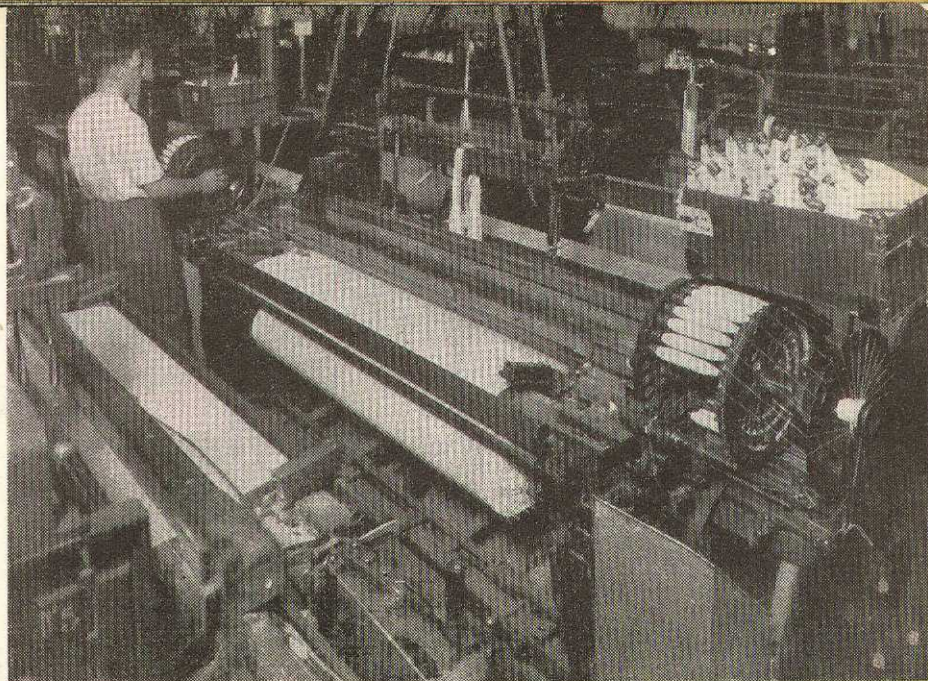
I spinneriet rensas, kardas och sträcker bomullen i sinnrika maskiner och befinner sig snart i spinnstolen, där den får sin slutliga utformning till de finaste garner. Dessa forslas nu vidare till väverierna i Alingsås.

Vid ALINGSÅS BOMULLSVÄFVERI AKTIEBOLAGS väverier upparbetas större delen av spinneriets tillverkning och förvandlas efter ytterligare noggrann förarbetning i moderna automatiska vävstolar till bomullsvävnader av skilda slag.

I dessa tekniskt fulländade vävstolar tillverkas den av oss förda

LEJONLAKANSVÄVEN

och sedan den passerat övriga avdelningar i väveriet är den färdig att få sin slutliga behandling i vårt

MODERNT INREDDA BLEKERI. I detta förädlas råvaran och under produktionsprocessens förlopp får

LEJONLAKANSVÄVEN

de goda egenskaper, som känneteckna den, nämligen:

1. Linneberedd,
2. Krympfri och detta utan att den förlorar sin
3. Slitstyrka.

Sedan lakansväven är färdigberedd återstår mätning, läggning, stämpling och färdigställning i övrigt, varefter

LEJONLAKANSVÄVEN

är färdig att vandra ut till landets manufakturister f.v.b. till de svenska hemmen.

När Ni tänker på Eder utstyrsel eller äro betänkta på att komplettera linneförrådet, så efterfråga alltid ALINGSÅS LEJONLAKANSVÄV och Ni gör en god kapitalplacering.

Tillverkare: Alingsås Bomullsväfveri A-B, Alingsås

»**IDEAL**» Goss-stövel med låg klack i svart eller brun lack
21-27 28-34 35-42
Kr. 4: — Kr. 5: 25 Kr. 6: 25

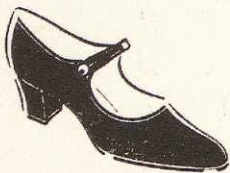
»**KAJ**» Goss-stövel av svart eller brunt olackerat gummi
34-39
Kr. 6: 50

»**SPORTY**» Sportkänga av brunt olackerat gummi med förstärkt hålfot och läderinläggsula.
28-30 31-33 34-36 37-39 40-47
Kr. 7: 35 8: 35 8: 85 9: 85 10: 85

»**PUTTE**» Barnstövel av olackerat gummi. Finnes även i vitt, blått eller rött.
21-26 28-30
Kr. 3: — Kr. 3: 50

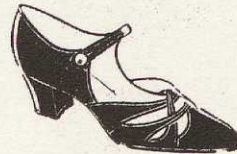
»**GUNHILD**» Kr. 6: 90
Nr 28-35 > 5: 90

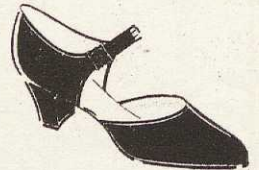
»**JENNY**» Kr. 6: 90

»**ELSA**» Kr. 7: 90

»**EDIT**» Kr. 7: 90

»**MARITTA**» Kr. 7: 90

Velva

**SAMMET-
SKOR**

»**Norma**» Kr. 8: 50

»**SIV**» Kr. 8: 50

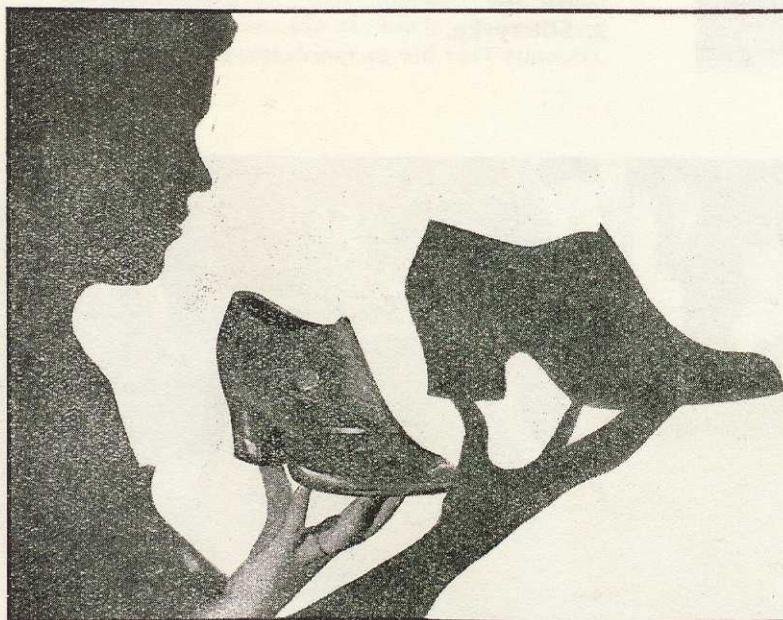
»**SALLY**» Kr. 8: 50

»**HARRIET**» Kr. 9: 50

Velva

**SAMMET-
SKOR**

»**GLOVETTE**» idealisk yttersko vid fuktig väderlek. Finnes i olika färger och alla klackhöjder
Kr. 4: —, 4: 25

»**STELLA**» elegant och praktisk nyhet för promenad. Finnes i svart eller brunt chevro-gummi el. brun croco, olika klackhöjder
Kr. 7: —, 7: 50

»**CARMINA**» varm och praktisk yttersko. Av svart tyg, sammetsgarnering och tryckknappar.
Kr. 7: 50

»**GUNILLA**» praktisk yttersko för promenad, m. blixtläs och lätt, smidigt foder. I svart chevro-gummi, för halvhög klack.
Kr. 8: 50

TRE TORN

Radio för kvinnan i hemmet

Till medlem i radionämnden har bl. a. valts fru Märta Hansson, Fiskebäck, Fågelviken. Fru Hansson är hustru till en stenhuggare och är ivrigt verksam i traktens socialdemokratiska kvinnorörelse. Hennes inval i radionämnden är en garanti för att arbetarkvinnornas synpunkter bli tillgodosedda vid valet av radioprogram.

Särskilt för de kvinnor, som arbeta i hemmet, har radion en stor uppgift att fylla. Radion ger den kontakt med yttvärlden, som annars lätt går förlorad, då göromålen hopa sig och dagen knappt räcker till. En god radio ger hemlivet och tillvaron över huvud taget mera innehåll och trevnad.

AGA radio är byggd av svenska arbetare för svenska förhållanden. Den är inte bara en effektiv mottagare utan också en vacker möbel – en prydnad för svenska hem. Varje apparat, från den billigaste till den dyraste, har AGA:s extra kraftiga slutsteg och högtalare, vilket garanterar ett renare och starkare ljud.

AGA-Riks är en 3-rörs lokalmottagare, på vilken man dock kan höra utländska stationer. AGA-Europa är en 5-rörs mycket känslig superheterodyn. AGA-Sonett och AGA-Sonat äro 6-rörs superheterodyner med kortväg i resp. bords- och golvmodell. AGA-Suverän, slutligen, är en 9-rörs lyxapparat. Alla AGA äro utförda i högglanspolerad mahogny utom AGA-Europa, som är i mattpolerad valnöt.

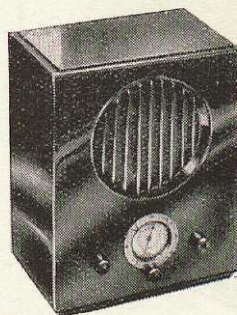
Provlyssna AGA radio och jämför med andra apparater.

AGA:s APPARATSERIE

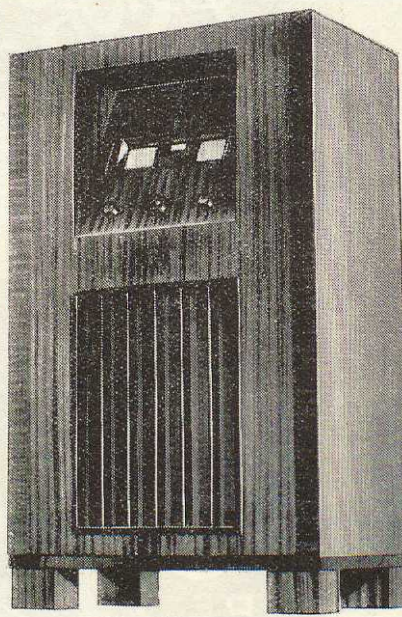
	Växelström	Allström
AGA-Riks	Kr. 155:—	Kr. 170:—
AGA-Europa	275:—	
AGA-Sonett	335:—	350:—
AGA-Sonat	395:—	415:—
AGA-Suverän	640:—	

AGA radio

byggd av svenskar för svenskar

AGA-Riks

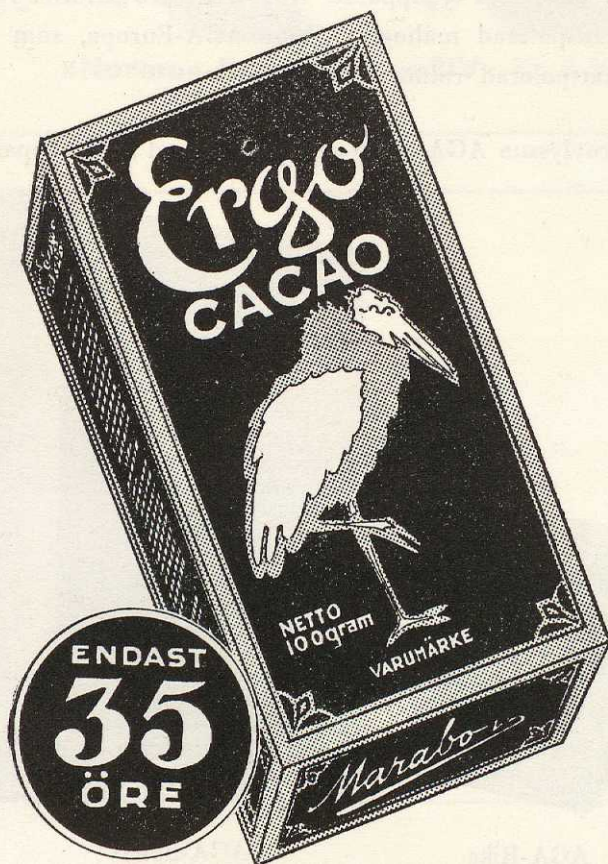
AGA-Sonat

AGA-BALTIC RADIO A.-B. • STOCKHOLM - LIDINGÖ

Av oskattbart värde för vårt folkhushåll...

Vårt kalla, sollösa klimat framskapar ett allmänt behov av en billig dryck, som icke endast värmer och stimulerar, utan även tillför kroppen erforderliga näringsämnen. Absolut nödvändig är en sådan dryck för skolbarn, vilkas ur närings synpunkt oftast otillfredsställande matordning gärna får menliga följder för deras kroppsliga utveckling.

Framstående näringsfysiologer ha också vid upprepade tillfällen påpekat cacao's betydande fördelar.

Marabous stordrift
möjliggör det billiga priset.

FRÅN MARABOU, SVERIGES *modernaste* CHOKLADFABRIK

Ergo ger allsidig näring.

I Ergo ingår stärkelse, socker, fett och salter i en lättsmält och för kroppen väl avvägd form. Samtliga dessa ämnen äro nödvändiga för kroppens sun-
da tillväxt.

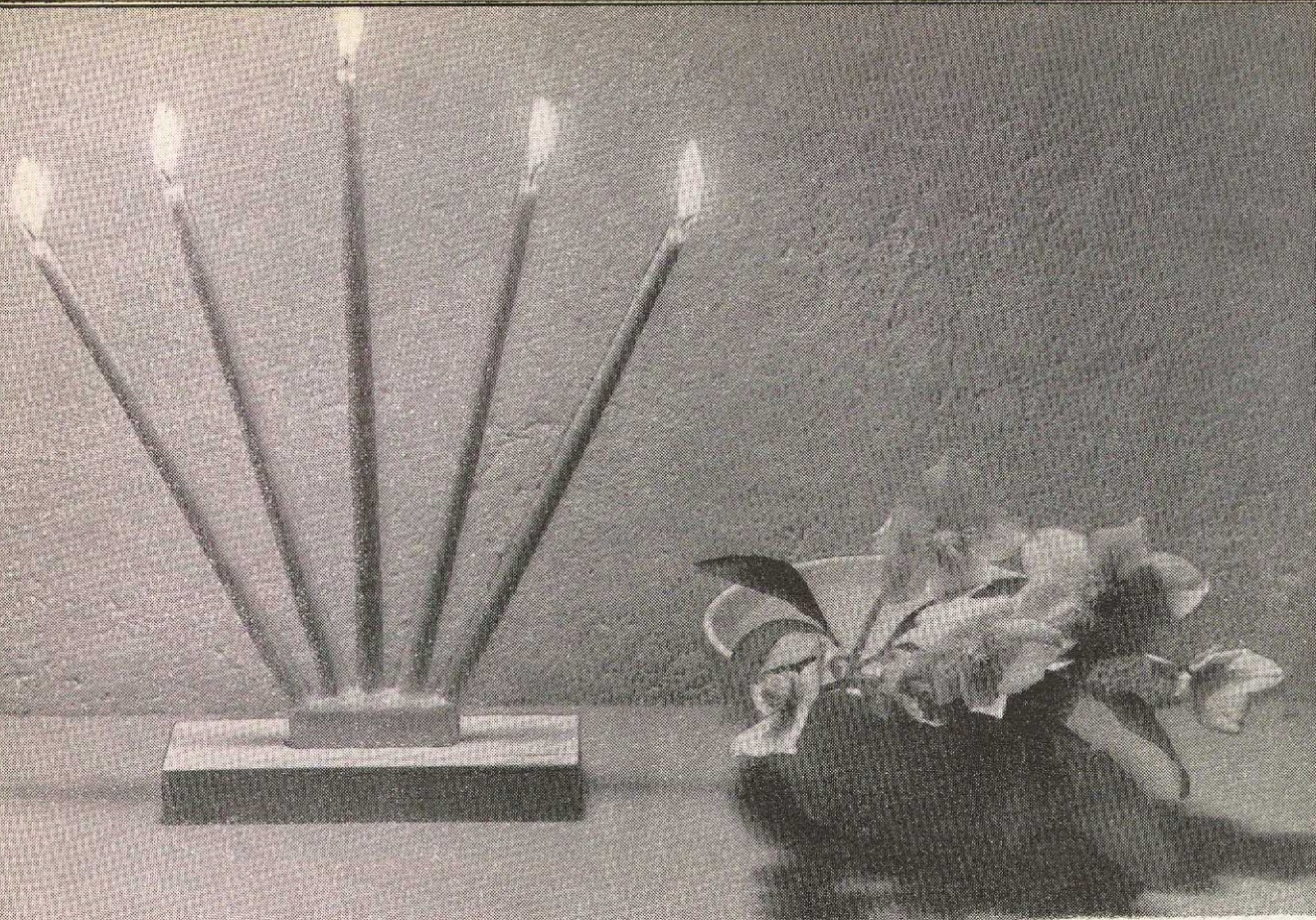
Ergo ger skydd.

Genom att man dricker Ergo på mjölk regelbundet morgon och kväll tillföras kroppen de vitaminer som höja vår motståndskraft mot förkylningssjukdomar. Kle-
na personer kunna icke finna något bättre medel att återvinna krafter än genom att dricka Ergo cacao.

Ergo ger aptit.

Barn, som inte vilja äta ordentligt, skola ha Ergo. Ingen kan motstå att smaka på en härligt doftande kopp Ergo. Den lockar även den trögaste aptit. Varje omtänksam mor bör bjuda de sina på Ergo morgon och kväll.

ERGO

I en tid av mörker och köld, av grusade förhoppningar och hotande fara hämtar vi upp ett par fattiga dagar ur tidsströmmen och låter dem bli till pärlor i den grå vardagen. För några timmar är den mörka trollmakten över de vuxnas värld bruten, isoleringen är borta och vi kan känna mänskligt och varmt. Ljuset, blommorna och musiken gör oss till förväntansfulla barn och vi förnimmar aningen om fridsriket, det drömda paradiset, som vi alltid skall söka att förverkliga så länge det finns människor på jorden. En av den svenska socialdemokratiens bästa pennor liknade en gång kvinnan och mannen vid två instrument, som olika konstruerade likväl frambringa lika sköna toner. Låt de korta juldagarna bli en tid av samling och förnyelse, så vår stämning i världen kan ljuda fullödlig och ren.

VAR FINNS KVINNAN MED VARMARE MÄNSKLIGHET OCH FÖRDJUPAD KVINNLIGHET?

Representanten för den efterblivna, sterila uppfattningen om kvinnan — hemmet — samhällslivet, avslöjar sig i Sigrid Gillners-fejden som en av vårt eget partis mest kända politiker, pekar på ett obefintligt "feministiskt frastuggande", inom arbetarhustrurnas organisation och visar en förskräckande okunnighet om dess strävanden och arbetsuppgifter.

Redaktionen brukar klaga över att Morgonbris i sin egen-
skap av månadstidning kommer på efterkälken. Denna
gången tacka vi vår stjärna att så är fallet. Fingo vi vackert
hålla oss i styr under den första stundens hetta, tro vi oss
nu med sakligt lugn kunna överblicka det meningarnas
stridsfält, där vår kamrat Sigrid Gillner fått andarna främst
inom vårt eget partiläger att skifta hugg i en flera veckor
lång fejd.

Sigrid Gillner är som bekant ledamot av Socialdemokratiska
kvinnoförbundets styrelse och har till i mars detta år före-
kommit som en uppskattad medarbetare i Morgonbris. Un-
der det mångåriga samarbetet ha vi lärt känna henne som
en överraskningarnas kvinna och det är sannerligen inte
första gången irritationen hettat i våra kinder inför de mer
eller mindre små förtretligheter hennes oberäknlighet vål-
lat oss, men där har alltid varit den lugnande förklaringen:
Sigrid Gillner är författare med en sådan begåvnings ofrån-
komliga benägenhet för egocentricitet och stämningsskift-
ningar. Hur många svenska författare ha förresten funnit
sig till rätta i det politiska livet — och i riksdagen, hur
många ha förmått hålla sin personliga linje hel? Mitt i det
kvinnornas misslyckande, Sigrid Gillner själv påstår sig
vara ute för, har hon ju faktiskt slagit ett uthållighetsrekord
om hon jämför sig med raden av namnkunniga politiska
kameleonter bland de manliga författarkollegerna. Och
undertecknad har många ärr från sammandrabbningar med
bl. a. Ingeborg Björklund, då hon som hemmabolsjevikernas
röda jungfru fnös föraktfullt åt alla socialdemokratiska
argument. Men vid det här laget har det redan länge skämt-
tats om hennes psalmer i Husmodern och efter den pepp-
rade vidräkningen i nyckelromanen om Kilboms-kvarteret
— en slags motsvarighet till Ossiannilssons Barbarskogen
— lär hon nu ha sökt hamn i vårt parti.

Längre än till kryssgången går dock inte vår parallell mel-
lan Sigrid Gillner och Ingeborg Björklund. Vi ha haft an-
ledning att sätta stor tillit till Sigrid Gillners sociala in-
tresse och kapacitet, allra helst som hon i sin egenkap av
akademiskt bildad kvinna varit tämligen ensam inom den

Sigrid Gillner går till storms mot kvinnorörelsen, som skapat falska kvinnoideal. Men de svåraste avarterna av det kvinnliga släktet har aldrig nåtts av kvinnorörelsens fostran.

En känd föredragshållare besökte härförleden sin hemstad, som han varit borta ifrån mycket länge. Han for därifrån förkrossad. I åhörarskaran hade han nämligen upptäckt fem av sina ungdomssvärmerier, inte klarögda och livliga som förr, utan, enligt hans egen utsago, breda som ladugårdsdörrar och fula som drakar. Utan tvivel var de hederliga och präktiga hemmakvinnor, men genom bristande andlig motion hade även själarna förfettats. Längst upp till vänster se vi tre representanter för den andligt försöffade typ, som vi vill gå lös på, och som står fjärran från vårt arbete. Dessa kvinnor lever i ett förnedringstillstånd, som sannerligen inte kommer sig av att de tyngs av för mycket vetande.

Sigrid Gillner önskar en renässans av den sunda, stränga livsföringen, att absolutism kommer till heders bland de unga kvinnorna, att tobaken försvinner som njutningsmedel, att man levde enklare i klädsel och nöjen. Dessa ord gäller framförallt de unga flappers här till höger, men vilka är det som stått längst borta från de kvinnliga organisationerna om inte just dessa. De ha aldrig nåtts av "modevägen samhällsintresset". Liksom inte heller hon, som här nedan till vänster illustrerar satsen: "Den kvinnotyp, som mannen mest behagar är den som än i ofrihet är sänkt."

Vi vill inte se Sverges framtid handhavas av vare sig den ena eller den andra av dessa typer. De representera varken det bästa kvinnliga eller det bästa mänskliga, men de utgöra bevis för att kvinnoorganisationerna ännu har ett oerhört stort arbetsfält framför sig.

socialdemokratiska kvinnorörelsen. Detta har onekligen givit henne en särställning som ibland måhända framkallat den ensamhetskänsla hos henne, som under de två senaste åren tydligt bemäktigat sig henne. Det gör oss uppriktigt ont om Sigrid Gillner när hon nu så hårt går löst på sin egen livsgärning. Ty annorlunda kan vi inte fatta hennes redan till leda omdebatterade broschyr Kvinnorna vantrivas, där hon uttrycker uppfattningar, som äro helt motsatta dem hon för inte så länge sedan fört fram i Morgonbris.

Lämnar hon oss, om vilket vi ännu ingenting veta, blir det svårt att finna hennes ersättare. Hon har för oss varit vad Sven Backlund är för den socialdemokratiska dagspressen — en nyckfull men stimulerande vind, med nya hugskott och tankekombinationer.

Den som skriver här t. ex., har Sigrid Gillner genom bara några meningar i Soc.-D. för en del år sedan visat vägen till en styrkekälla som är osviklig bara man håller fast vid lösenordet: rakt igenom farligheterna! Hade Sigrid Gillner endast haft tålmod att följa det positiva bud för nutidskvinnan, hon själv givit form åt, hade hon inte nu ställt till med denna plötsliga förvirring. Känna vi Sigrid Gillner rätt säger hon nog också något helt annat i morgon,

som hjälper oss att finna rätt på henne igen efter den senare periodens oklarhet och motsägelser. Och vi hoppas även att hon följer Rickard Lindströms råd och inte lämnar riksdagen utan låter den hårda kritiken komma på skam genom att söka ta igen vad som försummats under två dyrbara riksdagsterminer.

SIGRID GILLNER, DESPERAT FÖR ATT HON EJ BLEV LÅST, NÄR HON SKREV I MORGONBRIS?

Vad som borde sporra henne till detta är inte minst Rickard Lindströms kommentar av hennes skrift. Är Sigrid Gillner riktigt ärlig mot sig själv borde den föranleda henne att blanda sina tårar med våra. För oss inom den socialdemokratiska kvinnorörelsen blottar denna artikel hur likgiltig Rickard Lindström varit för arbetarhustrurnas strävan till en aktiv insats inom socialdemokratin och därför hur bristfällig hans kunskap om dess resultat och möjligheter är. Sigrid Gillner i sin tur kan samtidigt ur artikeln utläsa att

DEN KVINNOGENERATION OCH HANS MENINGSFRÄN-

Gentemot Sigrid Gillners negativa karakteristik av kvinnorörelsen förtjänar ställas de utvecklingslinjer för den, som dragits av en av våra främsta kvinnliga akademiker, Hilma Borelius, vars posthuma verk som genom en ödets nyck utkommit samtidigt med Sigrid Gillners skrift. Där heter det ungefär så: Den gamla kvinnorörelsens maning till den unga kvinnan var denna: Sök ett arbete, gör dig nyttig, då kan du lätt undvara kärleken. Ellen Key: Sök kärleken. Arbete och intellektuell utveckling är svårt utan den. I våra dagar ser man samhörigheten i stället för motsatsen mellan dessa båda strävanden. Ju rikare personlig utveckling ju större möjligheter att älska och älskas. "På en reaktion hos den unga kvinnan mot denna syntes", skriver Hilma Borelius, "tror jag inte. Men väl tror jag, att den så litet kan vara passivbesittning, att också den unga flickan av i dag måste sätta in personlig kraft på att förverkliga den, så vitt på henne beror." Den unga kvinnogeneration, som finns representerade på dessa båda sidor och nästa har måst förena förvärvsarbete med moder-

alla de utomordentliga program för en rätt uppskattning av husmoderns gärning — en uppskattning som skulle t. ex. ta sig form i en fritid, som nu icke finns, tillfälle till andlig förnyelse och växt, ökade yrkesinsikter etc. — vilka hon fört fram i Morgonbris aldrig uppmärksammats av Ny Tids redaktör. Det behöver inte vara otroligt att Sigrid Gillner skrivit sin broschyr i ren desperation över att ej bli läst av sina manliga partivänner, när hon förekommer i den socialdemokratiska kvinnorörelsens organ Morgonbris. Alva Myrdal förde för två år sedan fram i vårt julnummer, som var helt ägnat "den heliga familjen", en del av de synpunkter, som nu förekomma i böckerna om befolkningsfrågan och storbarnkammaren. Hur livligt omdiskuterade ha inte dessa böcker blivit i motsats till artiklarna, som gick partiredaktörerna spårlöst förbi. Kanske Alva Myrdals exempel lockat vår Sigrid till efterföljd?

Det är förresten Sigrid Gillner som lagt grunden till den m a d r a s s - s o c i a l i s m, som Ny Dag rubricerat Morgon-

RICKARD LINDSTRÖM DER INTE TALAR OM

skap men inte visat sig mindre kvinnlig för det. Tvärtom förstår de på ett utomordentligt sätt att förena allmänna intressen med ett fruktbringande arbete för barnens och hemmens vård. Solidariteten inom kvinnorörelsen är icke en kvinnornas solidaritet mot männen. Den är solidaritet mellan dem, kvinnor och män som vilja — emedan de sett, att det behövs — rena, vidga och höja samarbetet liksom det personliga förhållandet mellan män och kvinnor. Denna den nya generationens kvinnor kan inte utan vidare instämma i talet om mannens styrka och kvinnans svaghet. För dem är det visst att de behöver varandras styrka och ömhet.

Dessa mödrar representerar såväl intellektuella som manuella yrken. Samtliga är politiskt intresserade och förekommer inom olika korporationer, några t. o. m. som agitatorer. De inneha i en del fall kommunala förtroendeuppdrag men trots det, eller rättare sagt tack vare dessa intressen, så är deras hem moderna, ljusa och mönstergilla, samt samlingspunkter för politiska och kulturella intressen.

bris aktion för att få arbetarhushöjderna att se hemmens och samhällets brister och sina egna möjligheter att gemensamt motverka dessa. Ny Dag kastade ut sin vits samtidigt som tidningen fastslog att "i den socialdemokratiska kvinnorörelsen och dess tidning finnes inte ett spår av marxistiskt tänkande eller något intresse för socialismens stora problem. Om man någon gång mellan valrörelserna söker mobilisera arbetarkvinnorna, så är det huvudsakligen till inköp av Orreforsglas och madrasser". Rickard Lindström i Ny Tid och Gustav Johansson i Ny Dag ha tydligen lekt kurrögömma med varandra. Här ha de ju en klar enhetsfront om den också inte kan rubriceras med det löftesrika Ny. Även om den ena klagar över kvinnorörelsens brist på intresse för hemmet och den andra över för mycken lust till kvinnligt pysslande med vackrare vardagsvara, avslöja de samma avsaknad av klara begrepp om vad hemmet egentligen är, hur hemmet är inrangerat i samhället och vad hemkvinnornas gärning innebär. Därför ha de heller inte förstätt att

Morgonbris madrass-socialism bäres upp av vår tro på att kvinnorna måste hjälpa männen i kampen för det arbetande folkets kontroll över produktionskrafterna, att detta är den enda socialisering som leder utvecklingen framåt. De socialdemokratiska kvinnorna "eftersträva här att göra sitt verk på en för dem naturlig grund". Just denna linje, som Rickard Lindström efterlyser, drog några representanter från Morgonbris för några år sedan upp för honom personligen. Vi sökte utveckla för vår partilednings representanter orsakerna till att kvinnoorganisationen även om den alltid haft på sitt program "att bevaka och arbeta för sådana sociala och politiska frågor lösning, som särskilt beröra kvinnornas och hemmens intressen", likväl aldrig systematiskt bearbetat och gått till grunden med dessa problem av pur respekt för huvudorganisationens arbetschema. Varken de män eller kvinnor som lett arbetarnas stora ekonomiska bataljer ha hunnit med att göra klart för sig varthän utvecklingen egentligen fört oss, ifråga om familjen och dess medlemmars ställning till varandra och samhället. Utvecklingen har också här åstadkommit omvälvningar, nya förhållanden och sammanhang. Det är först den genom arbetslösheten uppkomna diskussionen om gift kvinnas rätt till arbete som fastslagit att husmoderns en gång självfallna uppgift rubbats till följd av att industrins utveckling allt mera inkräktat på hemhushållningens område.

Detta och mer till anförde vi som argument för att vi nu ville samla in husmödrarnas erfarenheter och på grundval av dem ge partiet vår medverkan till en nyorientering i problemen om familjen och hemmet. Rickard Lindström hörde inte mera på än att han for till sin nya redaktion och förklarade att vi talat feminism. Vi voro nog välvilliga att förklara hans fullkomliga ignorering av vårt förslag bero på att han hade huvudet så fullt av andra viktiga intressen att han ej hade något över för partikvinnornas. Det häftiga utfallet mot kvinnorörelsen i Ny Tid visar ju nu emellertid motsatsen.

Hade han vid sagda tillfälle tagit sin uppgift som t. f. partisekreterare på fullt allvar skulle han förstått att här var det frågan om en arbetsfördelning, här lät man kvinnoorganisationen verkligen ta på sig ett uppdrag som den med hänsyn till dess många hemkvinnors erfarenhet borde vara särskilt skickad att föra i land. Hade Rickard Lindström gjort sig närmare underrättad skulle han nämligen ha upptäckt att vi på vårt håll såväl praktiskt som teoretiskt brottats med arbetarhemmets utformning sedan tidiga år och därför sitta inne med insikter i detta som inga andra i det här landet — en kunskapsfond, som borde vara ganska betydelsefull för en rörelse som vår; hade han tagit sig an Morgonbris madrass-socialism med samma iver som Sigrid Gillners negativa "varningsord", så skulle detta stannat på halva vägen, om det någonsin funnit väg ut ur författarinans självvalda ensamhet.

Ty han skulle ha förstått att de socialdemokratiska kvinnorna redan då var inne på den linje som nu folkförbundsförsamlingen, när den uppmanar alla regeringar att pröva de praktiska möjligheterna för en bättre folknäring och själv samlar experter för att ta upp frågan ur ekonomisk och folkhälsosynpunkt. Detta kan — heter det i pressens

kommentarer — kanske ytligt sett verka oangående i den politiska debatten, men i själva verket hänger det nära samman med dagens politiska fråga. Detta nya grepp på folkdieten som en fråga, som måste bli bestämmande för alla handelspolitiska åtgärder är något lika nytt och betydelsefullt som den nya folkförbundspolitikerna.

De socialdemokratiska kvinnorna besitta som ingen annan organisation nycklarna till de svenska arbetarhemmen och därmed också möjligheten till att fixera deras behov, deras resurser att möta dessa behov och hur man bäst skall kunna förfoga över befintliga medel för att tillfredsställa behoven. En sådan orientering och rapportgivning skulle inte endast komma nationalekonomerna och politikerna till gagn utan den skulle även ha en folkpsykologisk betydelse, enär den skulle direkt engagera menige man i uppordandet av nationens försörjningsproblem.

Trots likgiltigheten från partiledningen har vi framhärdat och vi ha vunnit sympati och respekt inom manliga fackläger, där vi minst väntat det. Och hade inte Sigrid Gillner varit borta från kvinnoförbundets verksamhet under de senaste två åren utan stått mitt uppe i den, så är det väl fråga om hon inte satt upp ett mycket mera välmotiverat pekfinger för de många manliga partivänner som i berörda frågor tänka och resonera som Rickard Lindström. De socialdemokratiska kvinnorna stå i dag inför en ganska egendomlig situation, som bl. a. manifesterar sig på så sätt att medan man från fackinstitutioner med utpräglat borgerlig maskulin ledning tillitsfullt söker deras medverkan inträffar det aldrig att partiledningen känner sig i behov av en sådan. Medan endast några av partiets trettio dagstidningar intresserat följa Morgonbris så går det nästan inte en månad utan att de borgerliga huvudstadstidningarna klippa en eller flera artiklar. Medan Dagens Nyheter i sin ledare välvilligt omnämner "de socialdemokratiska kvinnornas organ Morgonbris" så camouflerar av någon oförklarlig anledning den socialdemokratiske ledareskribenten adressen genom att tala om "en viss socialdemokratisk publikation" eller "publikationen i fråga".

Vi skulle för ett par veckor sedan inte ansett det lojalt mot vår huvudorganisation att tala om detta öppet, men sedan Sigrid Gillners offentliga kritik av det egna systerskapet ansetts berömvärd tar vi också bladet från munnen, allrahelst som vi tror att den nu pågående diskussionen, så trist den än är i många stycken, kanhända ändå skall leda såväl männen som kvinnorna inom vårt läger till ett positivt ställningstagande, till ett utsträckande av sin strävan på skapandet av en ny värdevärld att även gälla hemmen och individerna. "Individernas livsgestaltning och kollektiv livsgestaltning, människogestaltning och samhällsgestaltning kunna icke skiljas från varandra", erinrar Hendrik de Man. Och vi behöva inte ta många steg inom vår egen krets för att erfara sanningen i dessa ord.

Den socialdemokratiska rörelsen har inom sin ram samlat den hastigt frammarscherande industriarbetarklassen. Dess hem bäras upp av helt nya sociala betingelser, men hemmens medlemmar leva kvar i fördomar och traditioner, som en annan tid, en annan omgivning givit upphov till. Denna konflikt vållar förvirring och lidanden i de fall, där man

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

inte förmår fly undan i vanemässiga tankar och känslor, vilken slentrian i sin tur leder till förflackning och cynism, tomhet och otillfredsställelse.

Det händer ej sällan att det stegar in arbetare av de yngre generationerna på Morgonbris redaktion, vilka abrupt ställer frågan: "Kan ni inte här medverka till en omformning av hemmet och äktenskapet. Nu är ju detta den gråaste vardag." Och än oftare få vi brev från den kvinnliga läsekretsen: "Kunde tidningen inte innehålla lite' mer om kärlek." Breven komma från en hemmens gråa öken, där kvinnorna, trollebundna av falsk romantik, sakna kraft att själva skapa ett innehåll, som skulle ge hemmen ökad växt, männen större mänsklighet och samhället nya friska kraftkällor.

Medvetna om denna allmänt rådande vardagsolust, som hämmar handlingsivern och dödar den entusiastiska känslan hos stora grupper av vårt folk, ha vi snarare känt sorg än vrede vid de från en del håll gjorda hätska utfallen mot kvinnorörelsen. Råkar man känna de personliga ödena bakom dem av våra män, som deltagit i debatten om kvinnans vantrivsel kan man iaktta hur dessa färga inläggen. Avgjorda reservanter ha varit de, vilkas äktenskap bäras upp av det fulla kamratskap, som skall vara äktenskapets sanna mening.

Är det fråga om någon fara för vårt lands framtid så är den att söka hos den bland arbetarrörelsens män och kvinnor rådande efterblivenheten i uppfattningen om hemmet och familjen, om förhållandet mellan mannen och kvinnan. Sigrid Gillner säges tala för landets många tusenden arbetarhustrur, men just i sitt påstående att kvinnorna leva i svårigheten och förvirringen av mycken vetskap, att den ökade erfarenhetsvärlden gjort kvinnorna oförmögna till ett eget och självständigt liv som kvinnor och mödrar avslöjar Sigrid Gillner hur främmande hon är för alla dessa sina medsystrars liv.

De socialdemokratiska kvinnorna ser en stor räddning undan ovannämnda fara just i att hemöknens kvinnor genom kunskap vinnas åt verkligheten. De måste få kunskap för att förstå sig själva och sina egna möjligheter att skapa nya världar av sina hem.

En lycklig slump har samtidigt med Sigrid Gillners negativa och förvirrande deklaration fört ut i bokmarknaden en postum liten skrift av en av Sverges främsta kvinnliga akademiker, Hilma Borelius, vilken i sitt innerliga allvar och en välgörande klarhet vittnar om hur just kunskapen lett en kvinna fram till den djupaste förståelse av mannen. Hon säger bland annat: "Jag tror inte att kvinnan vare sig genom den 'umiddelbarhet', som Sören Kirkegaard tillskrev henne, eller genom någon annan medfödd egenskap har företrädesrätt att lösa — eller ignorera samhällsfrågorna eller tillvarons problemhärvor överhuvud. Modet och kraften att få bukt med problemen ökas för både man och kvinna genom kamratskapets eggelse. En kvinna, som har erfarenhet av den skälvande impulsivitet i den mans lidelse, som älskar henne och som hon älskar, som har sett honom böjd under krossande yttre motgång, som har sett barnet i mannen, kan inte utan vidare instämma i talet om mannens styrka och kvinnans svaghet. Men visst är att de behöva varandras styrka och ömhet." Gentemot Sigrid Gillners karakteristik förtjänar också att ställas Hilma Borelius sammanfattning av kvinnorörelsens olika skeden: "Populärt förenklat kunde man om läget vid 1890-talets mitt säga:

Kvinnorörelsens råd till den kvinnliga individen lydde: Sök ett arbete, gör dig nyttig, då kan du lätt undvara en mans kärlek. Ellen Key ropade: Sök kärleken. Arbete och intellektuell utveckling är svårt utan den. Nu är det lätt för var och en, som i sin egen evolution har levat sig fram till full syntes, att se samhörighet i stället för motsats mellan kvinnorörelsens och Ellen Keys strävanden på 1890-talet. 'Sök arbete och utveckling, följ objektiva mål' — så lyder syntesen — då skall kärlekens lycka och smärta därjämte tillfalla dig. Ju rikare utveckling, ju större kärleksmöjlighet att både älskas och älska."

Det skall inte förnekas att en kvinnoorganisation som varje annan folkorganisation kan ha fruktansvärda avigsidor, men dessa avigsidor utgöra ofta bevisföringen för kvinnoorganisationens nödvändighet. Den största olyckan ligger i den allmänna osäkerheten, som gör att man aldrig vågar stå för de egna orden, att man samvetslöst sätter en kamrat i gluggen, att man är obenägen att inta en ståndpunkt allrahelst om den betyder något nytt och positivt. Den negativa hållningen är bekvämast, och ofta finner man det med sin plikt likmätigt att med en ihållande kritik döda den varma entusiasmen, den frejdiga arbetsviljan och de nya friska impulserna, därför att man i sin brist på erfarenhet och kunskaper vädrar djävulens bländverk i allt.

"I förhållande till yttervärlden, världen utanför hemmets fyra väggar — behöva kvinnorna — erinrar vidare Hilma Borelius — lära sig den ömsesidiga solidariteten och det gemensamma ansvarets principer på vilken grund en verklig och god demokrati måste bygga.

I samfundssinne, i medborgerlighet har kvinnorna genom sin isolering i hemmen stått efter männen och gör det ännu i det stora hela. Här är ett underskott på den kvinnliga sidan som behövde fyllas ut.

Men det finns också ett överskott. Överskottet på kvinnosidan är att inom den värld, som har varit kvinnans egen, inom hemmet, har kvinnorna utvecklade egenskaper och följt principer, som behöver bli giltiga också utaför hemmet, i den allmänna samfärdseln. Vi vill helt kort kalla den tjänandets princip. Var har i sig själva obetydliga arbetsuppgifter fyllts med det tjänarsinne, det uppgivande av självskheten som hos kvinnorna i hemmet?

Ingen stat har befordrat sina medborgares väl på ett sätt, som tål den ringaste jämförelse med vad hemmet där det varit som bäst gjort för sina medlemmar. Varpå beror hemmets överlägsenhet över staten? På att statsuppgifterna äro så komplicerade, så sammansatta och invecklade? Säkerligen. På att kvinnans insats i statsbyggandet nästan helt saknats, medan mannen har gjort sin insats i "hembyggandet".

Den nu pågående debatten om kvinnorörelsens insats i partiarbetet har uppenbarat hur partiet i avseende på hemmets och familjens problem blivit på efterkälken till följd av att samarbetet haltat mellan rörelsens manliga och kvinnliga medlemmar. Men just i det socialdemokratiska partiet kunna kvinnorna som ingen annanstans finna råmaterialet till sin medverkan i skapandet av lyckligare hem. Kvinnoorganisationen förmår ge de öövade träning i utövandet av ömsesidig solidaritet och gemensamt ansvar, endast kvinnorörelsen får sådana uppgifter att den verkligen kan sätta in sina s p e c i e l l a kvalifikationer och känna sig n y t t i g, att den får partiledningens förtroende och öra. Även här gäller den gamla satsen att människan växer med sin uppgift. KAJ

Vi satt på en solig brygga vid en av Saimens hundra öar. Snart skulle motorbåtens hostningar avbryta stillheten, och vi väntade. Vi väntade på tidningarna med nyheterna från yttervärlden. Det såg åter ut som om världsfreden hängde på ett hår, och en liten smula ångest blandade sig dagligen med spänningen inför de politiska nyheterna även i detta nordliga och just nu föga krigshotade hörn av världen.

— Vi blir mer och mer ansvariga för det hela, för vad som sker ute i världen, sade hon stilla. Det angår oss, om vi också försöker skjuta det ifrån oss. Jag är rädd för att den största prövningen väntar oss, vi systrar och mödrar.

Av en nyck hade sommaren återvänt för en dag mitt i den våta, kyliga månaden september. Det var absolut stilla, den djupblå vattenytan krusades inte av en enda liten vindkåre. Solen värmde. Skogsdungarna på uddar och skär syntes glödande. De brann utan att brinna. Och det var som om något av denna absolut stilla och milda höstglöd hade förmedlats till människorna. Min väninnas ögon vandrade drömande hän över det sönderskurna, sköna höstlandskapet. Hon talade långsamt och stilla, men rodnaden steg på hennes kinder och ögonen glänste nästan extatiskt. Och vad hon berättade liknade sönderklippta filmbilder, som hon drog upp ur sitt eget inre. Landskapet framför oss blev för henne symbolen av Finland, landet hon älskade med den dolda, seiga styrka som är hennes folk säregen. Och ändå var hon ingen trångsynt nationalist. När hennes hjärta fäste sig vid denna plats på jorden var det som om hon samtidigt hade njutit av sol och regn över alla blå vatten och gröna öar i hela världen. På samma sätt omfattade hon människorna med kärlek och intresse i de individer hon mötte och öppnade sin famn för. Folk profiterade av hennes godhet, gästfrihet och levande intresse för andras sorger och svårigheter. De störde hennes arbetsro, de rubbade hennes ekonomi, de sargade hennes goda hjärta med sina bekymmer. Men hon skulle själv ha funnit det onormalt, om det varit annorlunda.

På nära håll såsom krigskorrespondent hade hon upplevat det mest gripande kapitlet i Finlands historia, inbördeskriget. När vi talade om systrar och mödrar var det som om hon tryckt på en hemlig fjäder, och minnen från den olyckliga våren 1918 sprang fram. Hon plockade upp några enkla händelser, som starkast hade berört henne själv.

Från hjärtat av Finland hade hon följt den segerrikt framryckande vita fronten ända till den blodiga slutakten vid gränsen mot Ryssland på karelska näset. Rautus, där slaget stod, har blivit kallad Dödsdalen. Flockar av flyktingar hade blandat sig med spillrorna av den söndersprängda röda hären. Vad hon hörde och såg vid Rautus var fruktanvärt. Ännu efter mer än sjutton år genljuder i hennes öron smattet av skott, dundret av kanoner, kvinnors skrin, hästars vilda gnäggande. Bakom den röda fronten fanns kvinnor och barn, en del familjer sammanpackade med några torftiga, hopradsade livsförnödenheter på mer eller mindre primitiva åkdon, som fått tjäna miltals under flykten. Kvinnor kämpade också vid männens sida med rasande, hänsynslöst, rovdjurslikt mod. Alla, t. o. m. de stegrande hästarna visste att det gällde slutet, dödskampen. En del flyktingar tog sig över gränsen till Ryssland. Många av de röda blev fångar. Flera ändå stupade. Långt ute på vägarna gick blodet människorna till fotknölna.

Hon skrev om allt detta, snabbt och klart, hem till sin tid-

Kvinnan helar krigets sår. Rumäniens gåva till Internationella arbetsbyrån i Genève.

"TY NATT SKALL ICKE FÖRBLIVA D Ä R N U Å N G E S T R Å D E R"

KVINNLIG KRIGSKORRESPONDENT I FINSKA INBÖRDES-
KRIGET FRAMTROLLARI I ORDEN SYSTRARNAS, MÖDRARNAS
OCH DET LEVANDE LIVETS BRYGGA ÖVER TUSEN DÖDA

ning, som hon varje dag skrivit krigskorrespondenser utan att hennes nerver en enda gång svikit henne. Men hennes hjärta var tomt och bedövat, hjärnan en automat. Hon kunde inte ryckas med själv av orden om seger, lättnaden över äntlig befrielse för landet. Det var som om halva hennes jag hade gått över till fiendesidan. Inte för att hon delade de åsikter och ideal som var de rödas. Men hon levde med sina systrar och bröder . . . på båda sidorna, även med de vansinniga och oansvariga, som lät hatet flöda över alla bräddar likt het lava och gjorde sig skyldiga till illdåd, som alltid kommer att vara förfärande fläckar i detta folks historia.

Strax efter slaget vid Rautus gick hon omkring ute vid slagfältet, där ännu liken låg kringströdda på vårisen och den smältande snön, medan de sårade höll på att bäras bort. Hon såg ynglingar, nästan barn, som stupat. En ljus lock över en blodig rispa i en klar barnapanna. En gosse som låg med munnen halvöppen och tänderna blottade. Inte ett grin utan ett leende. Pälsmössan hade trillat ett långt stycke ifrån honom. Några unga i förtid hårdnade ansikten, somliga med hånet, andra med hänsynslösheten, några med hjälplösheten — ett rop på mor i dödsögonblicket — stämplade i sina drag. Studenter, bondpojkar, fabriksarbetare. Åter och åter samma syner. Det var förunderligt, hur lika de var, dessa de yngsta offren, vare sig de tillhörde röda eller vita sidan. De kunde gott ha varit söner av samma föräldrar besjälade av samma idé. Nåja, i denna tid ställde sig verkligen i Finland broder mot broder, fader mot son. För alla på hennes egen sida gällde dessa, som händelsevis bar den röda bindeln, såsom landsförrädare, de andra såsom befrielsekampens martyrer. De levande fortsatte att draga gränsen, de döda gossarna var åter förenade i samma brödraskap.

Hade hon riktigt i detta ögonblick upplevat den smärta som smög sig in i hennes medvetande för att stanna där länge, så hade hon inte kunnat hålla sig upprätt utan själv dignat och fallit bland de döda barnen. Men just när kriget uppleves bedövar det känslan och kyler sinnet — den naturliga livsdriftens skydd mot en död tusen gånger grymmare än kulornas. Hon stod här bland röda och vita fallna som en halvt medvetlös mor. Sibelius musik till Dexippos, som så många gånger eldat hennes generation i den passiva kampen mot tsardömets politiska förtryck, steg med en ny klang i hennes medvetande.

”Ila att offra med fröjd livet för kommande släkt!
Fram, I ynglingar, fram i täta oryggliga leder!”

Så hade de kämpat på båda sidor i ärligt mod för sina ideal. Säkerligen hade just denna samma tanke överskyggar döden hos några av dem: De offrade livet för kommande slakten. För den ena parten hade det varit tusenårsriket, den nya sociala rättfärdigheten, som hägrat, och slutligen brödrasolidariteten, som tvingat dem fram i den sista hopplösa kampen. För den andra parten hade det varit den nya republikens frihet, bortdrivandet av den ryska faran, rätt och ordning mot övergrepp, oordning, rov och mord. Om hennes krafter räckt till, och hon haft några möjligheter att göra det, skulle hon ha önskat ta hand om var och en av dessa unga män under tjugo år, tvätta deras blodiga kroppar, kläda dem i rena, vita skjortor och göra deras sista bädd så vacker som möjligt.

— Mina barn, mina barn, mumlade hon.

— Tänk, att det nu äntligen är färdigt, och vi rensat upp Finland efter packets fasansfulla framfart, sade en gråsprängd officer, som kommit fram till hennes sida utan att hon märkt det.

Hon hade inte ett ord till svar. Hon hörde honom knappast. Hon kom ihåg ett annat slagfält, där på den röda sidan en grupp unga idrottskamrater hållit ihop i det sista utan att svika eller svikta inför den säkra döden. Om kriget någonsin kunde få en anstrykning av idealitet, så hade den haft det för dessa ynglingar. Lösryckta takter ur Dexippos-musiken når åter hennes öron. Hon stirrar på gråhårsmannen alldeles bortkommen och försöker intala sig att det är dödspsalmen över den vita sidans unga hjältar hon förnimmer på detta sätt. Men åter ser hon för sig de unga, arbetarpojkar, idrottsgruppen, som gjorde kampen riderlig mitt i den brutalaste och grymmaste förvirring.

”Aldrig en känsla av skräck, aldrig en tanke på flykt.”

Minnet av dessa unga idrottspojkar från industristadens arbetarbaracker skulle bli ett stöd och en hjälp för henne, då hon under kommande år vill ge bröder från båda sidorna historisk rättvisa och de fasansfulla vittnesmålen om omänsklig lösslappthet och grymhet utan motstycke vävde in allting i dimman av ångest och sorg. De rakryggade ynglingarna med en själens spänst, som aldrig gav vika, kunde dock inte göras ansvariga för kretiners och ödemarksdrängars illdåd. Ömheter för de unga, stupade skulle hos henne växa i kapp med hennes egen son. När hon åter i dag lyfter fram minnet av dem, gör hon det varligt och ömt som en adoptivmoder rör vid sina söners historia.

Hon vandrade vidare över slagfältet den där vårdagen vid Rautus. När hon stannade inför en grupp stupade kvinnor, gav bedövningen vika. Den omedelbara förnimmelsen av yttre verklighet återvände till hennes sinnen med en ohygglig, smärtsam stöt. Någon hade lagt sju kvinnolik i rad. Det var åtminstone inte troligt, att de fallit på detta sätt. Sju gulvita ansikten stirrade med brustna ögon upp mot vårhimlens flytande moln. Sju kvinnokroppar låg till hälften blottade. Någon hade rivit upp deras kjolar och underkläder för att med rå lystenhet håna deras kön ännu efter döden. Hon kvävde sina egna skrin och gick fram till dem. Varligt men med fasta händer drog hon åter klädpartorna kring deras kroppar. Hon gjorde det ömt och grundligt, som man stoppar kläderna kring en levande, frysande människa.

— Det där skulle ni inte bry er om, min fru, ropade gråhårsmannen till henne. Han hade följt efter henne utan att hon märkt det.

Hon reste sig till hälften upp från sin knäböjande ställning vid en ung flickas lik och såg på honom med lågande ögon.

— Vad jag gör är min sak och min plikt! ropade hon.

— Jag menade bara en välment varning, sade han och ryckte på axlarna. Man vet inte från vilket slödder de rekryterade dödsbataljonernas kvinnor. Flera av dem kan vara smittade med farliga sjukdomar.

Hon hörde hans ord som en mullrande åska, en fortsättning av kanondundret någonstans långt i fjärran. För första gången på veckor började tårarna droppa ur hennes ögon. Den unga flickan, vars sönderslitna, blodiga cheviotkjol hon drog ned över den halvblottade kroppen, hade ett runt, barnsligt ansikte och en grop i hakan. Hennes linljusa hår låg i rullar över öronen, men hennes kropp såg utmärklad ut och bröstet var insjunket. En ung sömmer-

ska eller industriarbeterska. Kamraten vid hennes sida tycktes vara ännu yngre. Hon hade klätt sina lumpor med röda emblem, som om det gällt att gå till en maskerad, och kring det tunga, bruna håret hade hon knutit ett rött band. Fastän hon var svårt sårad vid örat och hennes drag förvridna, såg man, att hon måste ha varit vacker. Kanske var det kärleken till en pojke och äventyret, som lockat detta barn ut i kriget. De andra kvinnorna var äldre. Den sista kampen och den våldsamma döden hade härjat alla drag men också givit dem något av samma medvetande inför det oundvikliga, det fullbordade — plikten. Hon strök den äldsta kvinnans grånade hårtestar in under mössan och lade den yngstas händer tillrätta över hennes bröst. Mera förmodade hon inte. Men en lång stund låg hon på knä i den kalla snösörjan och grät. Vad bekymrade henne nu frågan, varifrån de kom och vilka de varit i livet? Kanske härstammade några av dem ur djupen, de mänskliga och moraliska. Nu var de hennes systrar, ingenting annat. De skulle möjligen ha varit det i livet också, ty det låg inte för henne att uppdelade människor i skikt. Hon kände sig ödmjuk och ynkelig, när hon låg på knä vid deras lik.

— Gud, vad har jag egentligen gjort, eftersom jag denna dag får behålla livet? sade hon. Och hennes egen inre röst svarade henne genast. — Du har stått på motsatta sidan, dock utan att kämpa.

Det kom så häftigt för henne, att gråten stillades. Hon tyckte med ens, att det var onaturligt och absurt, att hon kallades en "vit dam", en "borgerlig". Hon kunde ingenting annat fatta i allt detta, än att de döda var hennes systrar och mycket modiga kvinnor, som offrat livet för sin sak.

En stund senare mötte hon åter en officer. Han berättade skrattande om hur han och hans kamrater på en annan plats avstraffat några röda, kvinnliga kämpar.

— Vi gav dem smisk på bara stjärten och så skickade vi hem de slynorna igen, sade han skrytsamt. Vad har kvinnor i krig att göra?

En häftig blodvåg sköt upp i hennes ansikte.

— Ni borde skämmas att tala om det, sade hon. De kvinnliga vapenkamraterna på den röda sidan hade samma rättighet som männen att ställas inför ståndsrätt och dömas — om så vore till döden. Se dem ärligt i ansiktet — istället för att håna och skända dem som lägre varelser. Många av dem är hjältar. De har kämpat för sina ideal och sin sak liksom ni och edra vapenbröder för er sak.

Hon gick sin väg och var intill döden bedrövad. Men på samma gång steg inom henne en slags självkänsla som människa och kvinna. Hennes systrar på den andra sidan hade givit henne mera mod och mera kraft att handla. De hade också lagt ett tungt ansvar på henne. Får kvinnan vara åskådare? Får hon hålla sig vid sidan om som den passiva? Kan hon stå till svars inför livet med att inta det omyndiga barnets hållning — smisk på stjärten och hem, om hon råkar lägga sig i det som angår män?

Själv blev hennes liv en enda följd av aktivt handlande, inte i gärningar som syntes utåt och lät tala om sig men i alla de skenbara småting, där det behövdes en verklig kvinnas, en systers och en mors handlingskraft.

Hon berättade inte som så många människor för nöjet att få tala om sig själv och sina intressen. Men när den ena bilden efter den andra drogs fram ur hennes medvetande från månaderna närmast efter inbördeskriget, svältens och fånglägrens finska vår blev det mer och mer klart i vilken

nära kontakt med det historiska skeendet varje kvinna, som inte är fången i sin egen kärleks och bekvämlighets passivitet, står. Hennes ord framträdde en brygga över kamp och politiska, tillfälliga motsättningar, en systrarnas, mödrarnas och det levande livets brygga över tusen dödar. Kvinnor har rätt att kämpa, det är sant. Och mod är ingen speciellt manlig egenskap. Miljoner kvinnor har dock offrat sitt liv för att värna ett annat liv. Det är livet som mål och ideal den kvinna ser, som med livsfara böjer sig över en liten soldat ur fiendeläget, en annan moders son för att ge honom en frisk dryck och lindra hans plåga. Det är för livets sak, inte för kampen, den kämpande kvinnan skall offra sig.

Motorbåten kom hostande över den blå, stilla vattenytan, den kom med nyheterna från yttervärlden. Den kom med krigshotet och en fläkt av ångesten hos folken.

— Bara vår vilja är tillräckligt stark och vårt mod att handla nog stort, tror jag ändå att jordens kvinnor skulle kunna skingra ångesten och släppa in det skarpa, sanningsälskande dagsljuset över händelserna och sålunda hjälpa oss fram till en ny dag utan blodiga moln överallt vid horisonten, sade hon.

Astrid FORSBERG

Kriget i Abessinien.

Den allra yngsta delegaten, mrs Len Chen, är den allra ljuvligaste lilla blomman från det moderna Kina, bosatt i Moskva.

1919 — det var en tid då mänskligheten hyste sina största förhoppningar efter det fruktansvärda dödandet. I Paris, diskuterades grundvalarna för en ny värld, som skulle föra till evig fred — och folkförbundet blev till.

De stora franska och engelska kvinnoföreningarna som representanter för internationella kvinnokrav, var på sin post. Vid utformandet av den kommande överstatliga ordningen

MADAME KOLLONTAY OCH FURSTIN- NAN STARHEMBERG REPRESENTERA SKILDA VÄRLDAR MEN ÄNDA GEMEN- SAMMA INTRESSEN I GENÈVE

För att sprida kunskap om folkförbundet i alla länder antar man tillfälliga medarbetare, som under en arbetsperiod får följa verksamhetens alla grenar. Bland årets deltagare en kvinna från Jamaica

ville kvinnan vara med och dra upp linjerna. Inom få år fick kvinnorna medborgerliga rättigheter i 20 stater, i talrika parlament placerades kvinnliga riksdagsledamöter. Var inte detta tecken till en ny ordning?

Och i dessa högstämmda ögonblick tänkte ingen på att stänga dörrarna. Och så kom det att stå i författningsstatuterna: Alla anställningar inom Folkförbundet eller i dess närstå-

Den australiska delegaten vid sidan om en vacker judinna.

ende organ skall kunna innehavas under lika villkor av både kvinnliga och manliga befattningshavare.

Snart vimlar det i den ännu använda provisoriska byggnaden vid Quai Wilson av kvinnor från olika nationaliteter, i alla åldrar och sociala ställningar. Men detta bevisar ännu inte det s. k. likaberättigandet. Ty det rör sig här som i många andra administrationer framför allt om den stora hären av blivande okända soldater. Det är de tekniska

vänliga, demokratiska stater föregick med exempel. Danmark sände Henny Forchhammer, bekant som pedagog och ett ledande namn inom kvinnorörelsen. Sverige valde den kloka juristen och tappra kämpen Anna Bugge Wicksell, som till sin tidiga död tillhörde mandatskommissionen som enda kvinna. Från Norge kom den lärda Christine Bonnevie, professor i zoologi vid Oslo universitet. Christine Bonnevie utbytte för övrigt snart sin plats i Genève mot en i Paris

Winifred Kydd, känd professor vid ett kanadensiskt universitet.

hjälpkrafterna, som man talar så litet om, men vars duktighet och tillförlitlighet inom alla förvaltningar och yrken är en oumbärlig förutsättning för framgång.

I mindre antal bland tjänstemän i ledande ställning befinner sig också kvinnor, många verksamma från början. För det mesta har de kunnat visa på mångåriga erfarenheter och ingående fackkunskaper innan de blivit utvalda bland de många sökandena. Vad de betyder som stöd för de olika avdelningarna inom Folkförbundet skulle förtjäna att särskilt framhållas. Sekretariatstjänstemännen är de fasta punkterna. 1920 höll de första kvinnliga regeringsrepresentanterna sitt intåg. Det är ingen tillfällighet, att tre framstegs-

Minister Alexandra Kollontay. »Hon kom - en klok kvinna av värld, som på ett utomordentligt älskvärt sätt förstod att samarbeta med de många borgerliga representanterna.»

Internationella institut för intellektuellt samarbete, som är anknutet till Folkförbundet och oupplösligt förknippat med madame Curies namn.

Sveriges delegerade blev efter Anna Wicksells död Kerstin Hesselgren, yrkesinspektisen och riksdagskvinnan, som under alla dessa år ständigt återkommit och som överallt har de varmaste sympatier.

Antalet kvinnor växte år från år tills det var uppe i 21. Många stater sände ständigt samma representanter, som t. ex. Rumänien med sin författarinna Helene Vacaresco. I andra länder var kvinnorepresentationen en spegelbild av de ofta växlande regeringarna. Så kom från

De första kvinnliga delegaterna år 1920, Henny Forchhammer, Danmark, Anna BuggeWicksell, Sverige o. Christine Bonnevie, Norge.

Storbritannien än de konservativa Edith Lytton och hertiginnan av Atholl, än arbetarrepresentanten Mrs Swanwick, den pacifistiska och skickliga politikern E. D. Morels mångåriga medkämpe.

Efter den ungerska statsmannen greve Albert Apponyis död, hedrade man hans änka genom att ge henne en plats i delegationen. Hon var under 16:de sammanträdet den enda kvinnliga kommissionsordföranden och ledde arbetet i femte utskottet för sociala frågor. Under årens lopp har där behandlats frågor om internationellt barnskydd, bekämpande av reglementeringen och prostitutionen, barn- och kvinnohandel, handel med gifter. I denna kommission är ett stort antal kvinnor sysselsatta även som sakkunniga och som representanter för internationella kvinno sammanslutningar. Skämtare har döpt utskottet till "den sentimentala kommissionen". Trots denna smått föraktfulla benämning kan kommissionen som så många andra inom speciella fackom-

Den nuvarande svenska delegationen i Genève, i vars mitt synes Kerstin Hesselgren.

råden, visa upp praktiska framgångar, som Folkförbundet haft den största glädje och ära av.

Man borde ställa den misströstan man så ofta erfar inför stora politiska mål och uppgifter vid sidan av de många glädjande resultaten på vissa starkt begränsade fackområden, om vilka allmänheten har så liten kännedom.

Vid varje Förbundssammankomst väcker nykomlingarna livligt intresse. Vid sista sammanträdet kunde man förutom de i Genève redan välbekanta personerna, som t. ex. furstinna Fanny Starhemberg, mor till den österrikiske vicekanslern, fransyskan madame Malatere-Sellier, den holländska advokaten fru Kluyver, också finna många nykomlingar, bland vilka förtjänar att nämnas:

Winifred Kydd, professor vid ett kanadensiskt universitet, speciellt inriktad på att tillvarata den studerande kvinnliga ungdomens intressen.

Johanna Reutz kommer från norskt arbetarhåll. Med järnhård energi skaffade hon sig nationalekonomisk utbildning och är nu verksam inom fackföreningsrörelsen. Fru Hekimi är medlem av persiska delegationen, men härstammar ursprungligen från Polen. Hon är också en skicklig konstnär och öppnade under sammanträdet en egen utställning.

Med den allra största nyfikenhet väntade man Alexandra Kollontay, som sedan 13 år är yrkesdiplomat. Bland annat känner vi henne ju som sovjets sändebud i Stockholm. Hon kom — en klok kvinna av värld, som på ett utomordentligt älskvärdt och taktfullt sätt förstod att samarbeta med de talrika representanterna från alla de olika borgerliga kvinnoorganisationerna.

Den yngsta delegaten, Mrs Ien Chen, är den allra ljuvligaste blomman från det moderna Kina, utbildad vid ett amerikanskt universitet. Hon är bosatt i Moskva, där hennes bror är kinesisk minister.

I de ödestunga historiska händelserna ha kvinnorna hittills varken genom riksdagarna i sina egna länder eller inom Folkförbundet kunnat ingripa på något avgörande sätt. Storpolitik görs även i våra dagar endast av män — om den nu kan fylla dem med någon särskild stolthet? Men de platser som man överlämnat åt kvinnorna ha de fyllt med kloka, sakliga, pliktrogna medarbeterskor. Det kvinnliga inslaget inom Genève-institutionen kan endast berika denna och borde förstärkas.

Inom såväl som utom Folkförbundet är det kvinnorna som är de varmaste anhängarna av dess ideal. Skulle genom deras insatser våldet kunna sättas å sido, så skulle den slutliga världsfreden vara uppnådd. Adele SCHREIBER

RALLARDROTTNINGENS BESÖK

ETT MINNE ÅTERGIVET AV NAËMA JOHANSSON

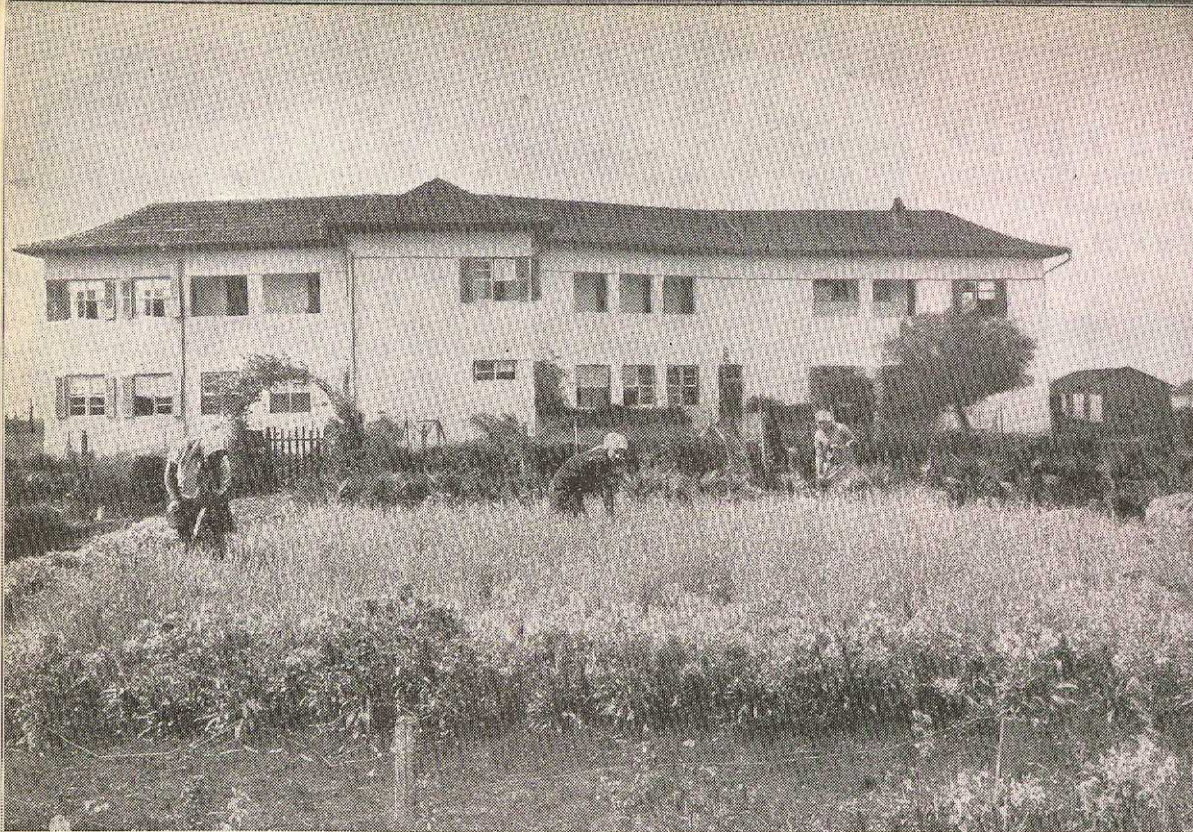
Många gånger föranledes jag att stanna vid en händelse "av vikt" — av vikt emedan den var minnesvärd och lämnade spår efter sig, som varken nutidsandan eller något annat, kan utplåna. — Det var när Kata Dalström var på härjartåg långt uppe i norra Norrbotten.

Jag har sökt i minnets skattkammare, men ej funnit årtalet, inte var det år 1900, men kanske något senare. Far var soldat men arbetade, när han ej var på lägret, på ett sågverk en mil från hemmet. Där fanns även ett par f. d. rallare som varit med när Ofotensbanan drogs fram. — De hade hört och sett Kata Dalström, och se, det var en kvinna som alla bör höra och se, sade de. När vi barn kom med proviant till far, hände det att det var små sammankomster där. Rallarna förde ordet och försökte klargöra "Hennes" lära, ty de var själva övertygade om att den var den rätta, och det Hon sagt, det var det enda saliggörande inom politiken. Vi barn fick ofrivilligt lyssna till deras diskussioner, — vilket vi gjorde med stor spänning — fast inläggen, som var kryddade med svordomar och kraftuttryck, ej var ämnade för våra öron. I alla fall förstod vi att något var i görningen, och till sist hörde vi att Kata skulle komma till sommaren. Far var nog hemlighetsfull, men han och mor

brukade resonera på kvällarna, när de trodde att vi somnat. Se, det var ej förenligt med en kronans tjänsteman att vara "röd", trots att en soldattjänst var en mager födkrok den tiden.

Intet är som väntans tider... Småningom blev det känt att Hon skulle komma. Den dagen skulle bli en epok i livet. Man talade sedermera om den tiden, till exempel så: "Samma tid som, eller samma sommar som Kata var här..." Likadant som man nu säger: "Samma år som storstrejken eller Ädalshändelsen." Viktigt var det, nya kläder skulle sys, ungarna stortvättas, — i vanliga fall användes "rysstvål", men nu skulle fintvålen, som mor köpt av "Lille Elof", fram — det skulle dofta gott om oss, sade mor. — Spar-sam var hon då också; vi fick ej slå bort tvålvattnet utan det skulle sparas i en skurbalja, så att hon kunde skura bron med det. Kata kunde ju komma den vägen förbi och då skulle det vara rent... Nytt granris bredvid köksbron skulle även läggas. En sådan stor dag var det.

Ännu i dag skrattar jag gott åt minnet av den söndagsmorgonen, när far skulle ut och ordna för föredraget. Han bad oss taga fram hans bästa kostym, tills han kom igen. Mor hade så mycket att bestyra, så hon bad en av mina bröder att gå och hämta in den från stolpeboden. Sagt och gjort, han tog nyckeln och sprang iväg, men ej till boden, utan han gjorde som pojkar för sed hava. Han glömde allt, nyckeln tappade han, och tordes ej gå hem. Tiden gick, far kom hem och fick brått att kläda sig men inga kläder låg framme. Jag, kvick som tanken, tog en steg, klev upp på "skullen" och tog ner fars soldatuniform. Jag ansåg, att det skulle vara mitt stoltaste ögonblick, när far uniformsklädd och plymbefjädrad tog emot Kata. Det var så, att när han skulle vara högtidsklädd, t. ex. vid bröllop, begravningar och dylika tillfällen, då skulle uniformen användas. Nu tyckte jag att den om någonsin skulle på. Men hastigt blev jag tagen ur den villfarelsen. Fram kom den hemvävda vadmalskostymen, som jag då tyckte såg så bondsk ut mot den granna uniformen. Vi gick sedan hela huset ner till kajen, där båten skulle landa med talarinnan och sågverkets hornmusikkår, men vi voro för sent ute, ty båten hade redan anlänt och mötet börjat. Jag tänker nog att jag blev "lång i synen" när jag fick se Kata. Rallarna hade talat om henne i sådana ordalag, att man kunnat tro, att det minst sagt skulle vara en drottning. Jag tror dock att hon aldrig haft en så andäktig lyssnare, och jag minns nästan allt vad hon talade om. Bland annat deklamerade hon några verser så lydande: "Det är tid att bönderna vaknar, reveljen väcker, trumman slår", o. s. v. men när hon kom till: "Som vanligt i eftertroppen i fylkingens djupaste botten stå de kära gamla bönder och gäska käkarna sönder", då måste jag vända mig om för att se om far syntes i sin grova vadmalskostym, och jag tyckte, att det varit bättre om han hade haft sin uniform på sig. — O den tidens uniformsdyrkan — Inte tror jag det var så många, som förstod talets innehåll då. Somt föll nog på hälleberget av det frö som blev sått, men den dag som i dag är, bevisar att somt föll i den goda jorden, fast det har tagit tid att spira. Jag träffade en gammal bekant härom dagen, som påminde mig om episoden och under skratt sade: "Du ansåg att det bästa och vackraste du visste skulle du taga på din far, när Kata kom, och det var hon sannerligen värd." Jag tyckte nog också att "Rallardrottningen" skulle tagas emot som en riktig drottning i full gala — i uniform.

Lantbruksskolan för flickor i Nahalal.

En judisk-persisk flicka från Jerusalem.

Det finns knappast något område i det vardagliga palestinska livet, där WIZO, den sionistiska kvinnoorganisationen, inte griper in, hjälpande och stödjande, antingen det gäller lösningen av ett aktuellt problem för den enskilde eller samhället, eller förverkligandet av någon social och humanitär idé. Allt, som WIZO företar sig i landet är först och främst präglad av praktiska nyttyosynpunkter. Man kan avläsa resultatet av organisationens verksamhet i siffror och statistik, man kan även åskådligt se det. Det finns många bevis på denna organisations intensiva konstruktiva arbete,

DEN MODERNA JUDIN- NAN TAR VETENSKA- PEN TILL HJÄLP FÖR ATT AV PALESTINA SKAPA DET RATIO- NELLA PARADISET

AV EUGENIE SÖDERBERG

antingen i form av byggnader eller välfärdsinstitutioner. WIZO försöker räcka till för många områden inom det vardagliga livet, och — i detta fall måste man ge full rättvisa åt den kvinnliga organisationsförmågan — de ha lyckats med allt, de tagit sig för. Riktlinjerna äro givna, efter dessa arbetar WIZO, den ständiga invandringsströmmen, som skapar nya frågor, kräver utvidgningar och nya hjälp-anstalter. — Vad har WIZO inte hunnit med att skapa: lantbruksskolor, rådfrågningsbyråer, barnasyster, "mjölk-droppen", barnkrubbor, kindergarten, en organisation av sociala systrar, husmodersskolor, trädgårdsskolor, plantsko-lor, frisängar på sjukhus och konvalescenthem, fria skol-böcker och fri skolgång för de hjälpbehövande, verkstäder, arbetsansvinningsbyråer, undervisnings-, upplysnings- och fackkurser i det oändliga. I andra stater, kulturellt högstå-ende, brukar allt detta eller en del därav bekostas medelst statsanslag, judarna bygga ju upp det nationella hemmet med frivilliga bidrag.

De palestinska judarnas stolthet är, att det finns få stater i Europa och annorstädes i världen, som kommit så långt i social kultur. En sak är också viktig att veta, att ingen mandat- eller kolonialmakt i världen skulle sträcka sig så långt i sin välvilja mot sina undersåtar, att den till befolk-ningens fromma skulle grunda och bygga alla de anstalter, som judarna anse sig behöva. Inte ens i England existerar sådana välfärdsinrättningar som i Palestina, och kolonierna är man ju inte särskilt generös mot.

De institutioner, som grundats, är ingen lyx för Palestina, utan på dem beror helt enkelt folkets vara eller icke vara i landet. Palestina är ju ett koloniland och samlar judar från världens alla håll. I närvarande stund finns det cirka tre-hundratusen judar i landet på en blandad befolkning av över en miljon. Palestina är ett mycket litet land ungefär av Belgiens storlek. Men stora ökenområden göra landet ännu mindre ur koloniseringsynpunkt. Det är nödvändigt att skydda kolonisterna och emigranterna för övrigt mot omplanterings faror, ingen generation får gå förlorad i

kampen mot klimatet, sjukdomarna, det ovana tröttande lantarbetet. Även om judarna själsligt trivas i landet, frestar landets klimat, sjukdomarna (malaria är för övrigt starkt på retur i kolonierna, som nästan alla omges av eukalyptusdungar, särskilt i de med så stora uppoffringar uttorkade sumpområdena) och det hårda arbetet starkt på fysiken. WIZO har ställt som sin uppgift att söka eliminera de faror och vantrevnadsmoment, som uppkomma vid omflyttningen till Palestina med dess subtropiska klimat.

Att de uppgifter, som WIZO ställts inför, lösas, är av kardinalbetydelse för Palestina, som är ett emigrationsland, ett nytt emigrationsland. Man får ej glömma detta. Landet är ju litet, judarnas antal inte heller stort, emigrationskontingenten mer eller mindre fastställd, därför är allt arbete, som utföres ytterst överskådligt. Man kan faktiskt se, vad som göres. I ett emigrationsland med människomaterial från världens alla hörn, ofta utan någon annan samhörighet än den judiska härstamningen, med människor, som komma från olika miljöer, olika klasser, från länder med olika kulturell och social struktur, gäller det att så fort som möjligt skapa en enhetlig vardag, så att det gemensamma livet fortlöper friktionsfritt, så att uppbyggnadsverket kan fullföljas.

Därför är hela uppmärksamheten riktad på den nya generationen, på den uppväxande ungdomen. Det är den, som skall göra det! Därför är utbildningen och förberedelsen i och för Palestina av så stor betydelse. WIZO har bland annat tagit hand om mödrarnas uppfostran, för att tillförsäkra landet duktiga och friska barn! Denna "mödrarnas uppfostran" yttrar sig i det praktiska livet mycket enkelt: kvinnan i Palestina läres, hur hon på bästa sättet skall sköta sina barn, sin man, sig själv, sitt hem och sitt kök... observera i Palestina. Den duktigaste husmodern står som en nybörjare i det nya landet. I många fall måste man till och med kämpa mot de hemkulturmetoder, som de duktiga husmodernarna fört med sig från sina respektive länder och som i Palestina kunna medföra faror för hela livsföringen. Den på vetenskap grundade undervisningen och upplysningen utgår från landets klimatiska förhållanden, dess tillgång på råvaror, dess bakterieflora och andra faktorer.

Där kommer mammor med ett helt lager av erfarenheter, självförvärvade och ärvda från mormorsmor, hur man på bästa sättet skall sköta ett hem i Ukraina, Turkiet, Tyskland, Marocko, Amerika, Jemen och Syd-Afrika, från alla världsdelar. Alla sedan generationer förvärvade erfarenheter får man ofta kasta överbord, då man går i land i Haifa eller Jaffa.

Om vi börjar med maten: en mamma från Ryssland har rödbetssoppan som stående rätt på matsedeln, mamman från Rumänien majsmjölkrätter, en husmoder från Ungerns fattiga judebyar slösar med paprika som enda krydda till rätterna, en egyptisk mamma vet inget bättre än ris med får fett. Allt detta gäller naturligtvis hem, som stamma från de delar av världen, varifrån de proletariserade judarna komma — och det är för dem WIZO i första hand finns till, och det är dessa judar, som behöver WIZO.

I Palestinas tropiska klimat ligger överinseendet om hemmets eller de kollektiva farmarnas väl och ve i en husmors hand. Mera där än annorstädes. Under den heta solens strålar kan oskyldiga rätter, som man inte förstår att sköta, bli en farlig smittokälla. Den skickligaste och ambitiösaste husmor skulle ha svårt att bemästra alla de problem som

Moderna, nybyggda bostadshus vid Hayarkon Street i Tel-Aviv.

En fest i barnkolonien Ben Shëmen. Under en palm — majstången — dansas en svensk folkdans av nationalklädd ungdom.

uppstå. Någon orientalisk tradition finns det inte, dessutom ha judarna inte tid att vänta, tills en erfarenhet skulle bildas, vilket skulle fordra slöseri med liv, krafter och medel — judarna tar vetenskapen som hjälp i alla faser av sitt nya liv. Tyvärr har den arabiska befolkningen, som ju i så många generationer vistats i landet och borde ha en viss erfarenhet i vardagliga frågor, inte kunnat stå till tjänst på något sätt — den långt drivna proletariseringen, obildningen och den låga kulturen, vari araberna levat, har haft till följd, att de ha ingenting att lära kolonisterna. Inte ens de för-

mögna hemmen. Judarna vill inte leva på en slump, som de ödestroende, förslavade araberna, som mer än några andra ligga i händerna på rika effendis och präster.

Barnasyler, kindergarten skötas efter de modernaste principer. Palestina är barnens paradiset, även ett paradiset för barn i de i armod levande familjerna, ty skolorna är allmänna. I Kindergarten underkastas barnen ständig tillsyn av sjuksystrar och läkare, vilka se efter, att barnen är snygga och fria från de speciellt orientaliska och övriga världens proletariatsjukdomar som till exempel trakhom, skabb, tuberkulos o. s. v.

Indirekt bidra dessa barnasyler, kindergarten och skolor att smälta Palestinas från alla världens hörn kommande befolkning till en enhetlig massa. Alla undervisningsanstalter är hebreiskspråkiga. Redan från barnåren, som har en sådan betydelse för människans hela framtid, läres barnet att förstå sig på och uppskatta de olika kulturskikt, de övriga barnen komma ifrån, de olika temperament, som mötas där. I inget annat land märker man så påtagligt den påverkan judarna haft av de folk, de bodde hos, som i Palestina. Det finns långt gående ytterligheter. De orientaliska judarnas barn sitta kanske för första gången vid ett bord i en sådan kindergarten, från sitt föräldrahem äro de vana att sitta på orientaliskt sätt — på golvet. De och till exempel balkanjudarna äta kanske för första gången med en sked vid de gemensamma måltiderna i skolan, de äro vana att äta med fingrarna, liksom vilken arabisk schejk eller fin effendi som helst. Det har ingenting med armod eller okultur att göra, det är ett folkbruk i detta fall. Eftersom det är den västerländska kulturen som gör sig gällande i Palestina, är det dessa orientaliska barn som få uppge sina nationella särdrag.

Jag ska uppehålla mig lite vid ett besök i en hjälpstation för mödrar, blivande mödrar och småbarn. I en sådan institution är det ytterst intressant att studera de problem, som uppkomma vid emigrationen till Palestina, att få en inblick i vilka seder och bruk, vilka folkslag, traditioner som det nya landet får smälta om, innan det skapats en något så när enhetlig typ, en något så när enhetlig kulturell nivå. Det var ett hus, en villa, belägen på Hayarkongatan i Tel-Aviv (Palestinas största och modernaste judiska stad), åt Jaffahållet till, mitt i de orientaliska judarnas kvarter.

Det lilla mottagningsrummet var fullt av besökande, mödrar, som väntade barn, mödrar med barn, övervägande orientalska — bland annat en sagolikt vacker persisk moder — ett flickebarn på femton år, som väntade sitt andra barn, några västerländska och några arabiska kvinnor, vilka tagit av sig slöjorna, eftersom de befunno sig bland kvinnor.

Födelsefrekvensen är mycket stor och sammanhänger i närvarande stund med den stora livslust, som besjalar judarna i Palestina. Man lägger inte endast märke till, att mammorna äro unga, men att de vid unga år ha flera barn.

Den vita villan innehöll utom mottagningsrum för mödrarna, ett rum för sjukliga småttingar, babies under observation, ett förstklassigt hygieniskt modernt kök samt ett mottagningsrum för läkare och sjuksystrar. Den ena mamman efter den andra kom, havande kvinnor och kvinnor med barn, kvinnor som talade flytande flera språk, gav intelligent svar, ställde intelligent frågor, kvinnor med akademisk bildning, och kvinnor, som inte visste, hur gamla de voro. Allt var som vanligt i sådana byråer välordnat, men det ovanliga i det hela var, att dessa kvinnor, av vilka några kanske för ett par år sedan för första gången i sitt med-

vetande fått begreppet läkare och hans funktion klart för sig, kvinnor, som sedan generationer trott på alla möjliga kloka gubbar, hemlighetsfulla dekokter, beprövade och ej beprövade, men i varje fall säkert obrukbara och farliga för Palestina, att dessa kvinnor nu självmant vända sig till denna institution. Det är helt enkelt det, att kvinnornas målmedvetna upplysningsverksamhet vunnit insteg även i de kulturellt efterblivna folkskikten — och detta på en så kort tid och utan några som helst diktaturmetoder.

Numera vända sig ofta de arabiska kvinnorna till WIZO:s hjälpinrättningar — via sina judiska väninnor ha de sett de resultat läkarhjälpen åstadkommer. Den arabiska befolkningen eller rättare sagt den del av befolkningen, som skulle kunna hjälpa att åtminstone någorlunda lindra den skriande nöd och okultur, som stora delar av arabbefolkningen lider under, gör ingenting för saken, den har tvärtom hela sitt intresse koncentrerat på att under alla möjliga nationella, religiösa och andra välkända paroller hålla folket praktiskt taget i slaveri, okunnighet och begreppsförvirring. Kvinnans låga ställning, på gränsen till den, som människorna bestå husdjuren, ja ofta sämre, bibehålles dessutom fortfarande under alla möjliga förskönande ord. Det är ofta billigare för mannen att köpa sig en ny ung hustru än att bekosta en svårare operation för sin gamla, och eftersom ingen moral eller plikt känsla tvingar araben att hjälpa sin av årligen återkommande barnsängar fysiskt lidande hustru, låter han henne gå under bäst hon vill.

Tidigare har ju hos den fattiga befolkningen hälften, i bästa fall en tredjedel eller en fjärdedel av de födda barnen dött i späda ålder. Numera klara praktiskt taget alla barn de första årens faror. Här finns inte heller alla de lama, lytta och på annat sätt vanföra, som bruka finnas i alla de länder, där barnafödelsen är stor och armodet ett obotligt klassmärke.

Angående barnadödligheten vill jag nämna några nya siffror: judebarnens dödlighetssiffra för år 1934 utgjorde 80, den kristna befolkningens 128 och den mohammedanska 157 allt per tusen födda barn. Siffrorna för de mohammedanska och kristna barnen var vida större för fem år sedan, under det att barnadödligheten bland judarna snart når minimum. I inget mohammedanskt land är barnadödligheten för de moslemska barnen så låg som i Palestina — det är den judiska upplysningshjälpen, som gör sig bemärkbar. En viktig sak till, varför de mohammedanska kvinnorna vända sig till de judiska klinikerna, fast det ju finns en mängd religiösa kristliga institutioner, är den, att judarna lämna hjälp av verklig människokärlek utan mer eller mindre förklätt krav på omvändelse, som nästan alla de religiösa klinikerna, sjukhusen och andra missionsinstitutioner ha på sitt program, det vill säga äro för.

Det finns få länder i världen, där kvinnan intar en sådan framskjuten ställning i samhällslivet som den judiska i Palestina. Självfallet och utan någon som helst kamp arbetar hon jämsides med mannen. Det är svårt att säga, om det är hennes medsyster i Europa och Amerika, som givit henne i arv denna säkra hållning inom samhällslivet, eller om, som många påstå, det endast är överflyttning av den judiska kvinnans höga och ansvarsfulla ställning inom familjelivet. Beträffande WIZO konstaterar man, att här har kvinnan verkligen funnit en riktig tillämpning av sin odiskutabla förståelse för frågor, som gälla folkuppfostran, och sitt intresse för de brännande sociala problemen.

Låt fläcken vara!

Ni kan förstöra fina klänningen genom att experimentera med fläckuttagning. Vi kan saken! Ring Saltsjöbadens Kemiska Tvätt, så hämta vi! Tel. Gröndal 1 o. 39.

HULDA FLOOD RESER TILL AMERIKA FÖR OSS ALLA

RICKARD LINDSTRÖMS LEDARE ETT
BITTERT INSLAG I AVSKEDSHÄLSNINGEN

Hulda Flood har farit till Amerika. Några stycken av oss följde henne till Göteborg alla upprymda av glädjen över vad som nu höll på att ske.

De, vilka läst Morgonbris serieberättelse Systrarna Wicksell, ha här sett skymta ett flickebarn, som bara tolv år fick lämna föräldrahemmet i det avlägset liggande skogstorpet för att ta tjänst i bondgårdarna. Ej många år därefter lärde hon känna den socialistiska förkunnelsen via en storpigas brevväxling med en fabriksarbetare i Stockholm. Och hon skänkte reservationslöst sin tro och sina krafter åt den nya rörelsen, men snart hustru åt en arbetare, vilket innebar en ihärdig arbetsdag för utkomsten, måste hon nästan stjäla sig till tid för att kunna vara med. Nu änka sedan ett tiotal år tillbaka har Hulda Flood — ty tolvåringen från skogstorpet var allas vår Hulda — piskats fram av sitt eget behov att ta igen vad som nekats henne alla åren igenom. Det senaste året har hon läst engelska som en besatt. Hon har utnyttjat alla till hands stående möjligheter: K. F:s korrespondenskurser, linguaphone, A.B.F:s språkundervisning, biografernas engelska filmer. Tidigare har hon lärt sig tyska på vad sätt vet hon visst inte ens själv.

— Nästa år fyller jag femtio år Det är en milstolpe inför vilken man måste vara rustad. Det är något som brottas vilt inom mig. Konflikten mellan å ena sidan mitt behov efter kunnande, efter säkerhet i handhavandet av våra andliga hjälpmedel, och å andra sidan hjälplösheten i mina egna brister måste klaras upp på ett eller annat sätt, har Hulda Flood gång efter annan låtit förstå. Kamraterna, som i mer eller mindre grad, dela hennes öde, ha härvid sagt till varandra: "Vi måste hjälpa Hulda till att rätt utnyttja de chanser hon redan som partiets kvinnliga sekreterare och kvinnoförbundets studieledare genom egen duglighet faktiskt skaffat sig. Klarar hon sitt problem, skall hon säkert också få förmåga att hjälpa oss andra bättre tillrätta." Detta beslut blev upptakten till en enastående insamling. Många tusenden arbetarhustrur ha knappt in för egen del för att kunna medverka till ett Amerikastipendium åt Hulda Flood.

När "Gripsholm" den 12 november lade ut från Göteborgs hamn och vi viftade av vår kamrat sågo vi i en vision alla dessa generösa givare, alla dessa tusentals arbetarhusmodrar för ett ögonblick höra upp med sysslandet vid bakkbord och byk för att i tankarna följa sin medsystem, som nu utrustad av dem gemensamt tog vägen över hav och främmande kontinenter för att knyta ännu en länk i den internationella systerkedjan.

I denna stund av intensiv samhörighet, av extatiskt allvar träffade oss en tidningsledare av den f. partisekreteraren, den socialdemokratiska förstakammarledamoten och redaktören för vår partitidning Ny Tid, Rickard Lindström, som sade allt utom förståelse för de svenska arbetarhustrurnas stolta organisation, fast uppbyggd trots bristande kunskaper och ekonomiska resurser, vilken ihärdighet och trosvisshet just personifierades i Hulda Flood, som nu för-

Hulda Flood har just gått ombord på Gripsholm.

väntansfull intill bristningsgränsen i ett sänkte och höjde sin farvälsviftande näsduk.

Ny Tids ledare blev ett bittert inslag i avskedshälsningen. Hade Rickard Lindström själv varit med är jag övertygad om att han skulle ha förstått vilken förmätenhet han gjort sig skyldig till, han skulle ha sagt sig: De äro dock beundransvärda dessa kvinnor. Att under hela sitt liv ha levt under så trånga förhållanden och varit så andligen svältfödda, men ändå utan uppmuntran, utan de lockande perspektiv en karriär bjuder, ha vitalitet över så att de vid femtio års ålder kunna sätta sig på skolbänken och lära sig t. ex. språk. Skulle jag själv ha förmått samma prestation? Det var dock ganska tidigt min begåvning bereddes tillfälle till utveckling. Duktiga karlar plockade upp mig i sin mitt, trodde på mig och gav mig uppdrag, som stimulerade mig till att göra mig lika duktig som de duktiga — och än värre. Vem vet var Hulda Flood varit i dag om hon fått börja i samma ålder, som jag startade." Och vi skulle vilja fortsätta, där vi hoppas att Rickard Lindströms slutat om han varit med nere vid Gripsholm: Var skulle arbetarhustrurnas organisation varit om den ej måst leva så trångt och instängt?

— Ja, sade Hulda Flood, jag styr kurs på Amerika med

anledning av att vi på senare tiden haft en rad besök av amerikanskor, som alla företett en avundsvärd säkerhet till skillnad mot oss som ständigt går omkring och ser ut som om vi bad om ursäkt för att vi existerar. Redan i detta har de tydligen något att lära ut. Jag tror också att de amerikanska kvinnoorganisationerna skall kunna ge oss en hel del praktiska uppslag i anslutning bl. a. till den verksamhet som Morgonbris och kvinnoförbundet tagit upp på senare tiden, nämligen husmödrarnas engagerande i kontrollen över produktionen.

Efter vad jag hört är det flera amerikanska kvinnosammanslutningar, som tagit sikte på att ett av de mest brännande spörsmålen i vårt näringsliv för närvarande är distributionsproblemet. Det betyder i vårt kapitalistiska samhälle konsumenternas problem. Därför har The General Federation t. ex. helt inriktat sig på att avskaffa de fördyrande mellanhänderna och åstadkomma ett direkt utbyte mellan producenterna och konsumenterna. Just nu arbetas på att få till stånd en mäktig konsumentorganisation — det vill då huvudsakligen säga husmödrar — för att den skall kunna sätta makt bakom sina krav. Man har beräknat att kvinnorna representerar mer än 80 % av landets köpkraft.

The Federation har tillsatt en standardiseringskommitté, som samarbetar med U. S. Bureau of Standards, och som fordrar t. ex. ordentlig och lagbestämd varuförpackning med enkel och lättfattlig etikett — med angivande av vikt, kvalitet och allt som är nödvändigt av hänsyn till innehållet. Och man kräver lagens hjälp för att tvinga bort all osann och osund reklam. Denna kommitté har även börjat en epokgörande experimentverksamhet på ett område, som hittills varit nytt och oprövat. De resultat den når, kommer säkert att följas med spänning både av den köpande publiken och fabrikanter runt hela världen. Början gjordes när man utexperimenterade en apparat för att pröva silkesstrumpors elasticitet och varaktighet och efter detta skall alla sorter amerikanska silkesstrumpor värderas och etiketteras. Nu har man också börjat pröva och värdera damskor, handskar samt bomulls- och sidentyger. Men samtidigt med detta arbete för kunderna arbetar också kvinnoklubbarna mycket ivrigt för att få folk till att köpa när de nu kan skyddas mot orimliga priser. Det framhålles ungefär som en medborgerlig plikt i dessa dagar. "Köp nu" är ett av de många amerikanska slagorden. Det finns i Amerika — liksom överallt i världen — de som menar att i framtidens hem skall familjebanden bli lösare och föräldrarnas ansvar för barnen och barnens föräldrarna bli mindre bindande, därför att staten övertar allt flera av de plikter, som hittills har vilat på den enskilde. Men The General Federations ledare är orubblig i sin tro på hemmet som en huvudhörnsten i samhället och hävdar att uppbyggandet av det amerikanska samhället måste börja i hemmet. The Federation har upprättat ett "American Home Department", som arbetar för hemmets förnyelse. Man ser som sin uppgift att skaffa människorna välbyggda och välinredda bostäder och att lära kvinnorna att inreda och sköta hemmet förnuftigt och ekonomiskt. Man lägger också vikt vid hygien och barnavård och gör kraftiga ansträngningar för att få alla hem att ta olika slag av försäkringar. Allt detta bör kunna avvärja många olyckliga familjeförhållanden. Kvinnoföreningarna försöker nu också införa huslig ekonomi som obligatoriskt ämne i skolorna. Jag hoppas verkligen — slöt vår resenär — att få komma

DET FÅRADE ANLETET

Du satt i samlingsalen,
så ensam och stilla.
Det stod som en mur av tystnad
omkring Dig,
av talande tystnad.
Du hade ett ansikte som var så talande,
ett ansikte där livet ristat sina runor
med ovarsam hand.

Ditt ansikte var så levande.
Rynkorna berättade om ett liv i smärta,
glädje och lidande,
medvetet liv,
med spända strängar
vibrerande,
förnimmelande
tidens rytm och vända.
till sist såg jag endast Dig.
Du blev för mig den enda levande
mitt i en död massa,
Du gamla kvinna med fårade kinder.

Hulda FLOOD

åter med frisk arbetsvilja samt väskorna fullproppade av initiativ och efterföljansvärda exempel. Innan landgången drogs in hann Hulda Flood sticka till oss ovanstående foto och dikt, tillkomna efter ett av hennes senaste möten i Värmland.

KAJ

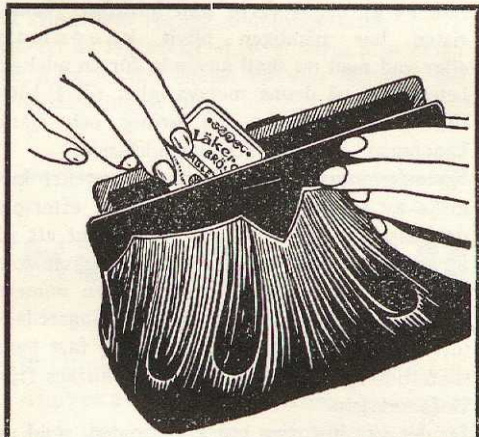
DANSKORNA PÅ MARSCH

När diskussionen om kvinnorörelsens vara eller icke vara upprör sinnena på den här sidan sundet, inkommer meddelande från vårt södra grannland att de socialdemokratiska danska kvinnorna ha bildat förbund. Vi har i anledning av detta haft ett samtal med en av de ledande kvinnorna inom Danmarks arbetarparti, fru *N i n a A n d e r s e n*, som påpekar att man går in i det första året under de bästa auspicierna. Den nya riksdagen sammanträdde nämligen den 12 november med förstärkta arbetsmöjligheter för regeringen.

Det danska folketingsvalet, som försiggick den 22 oktober i år kallades en intelligensprövning, ett mogenhetsprov. Och valets resultat visade att den danska valkåren är både intelligent och mogen.

Valet kom ett år före valperiodens utlöpande; det kom som en naturlig följd av den politik, som förts från de två stora oppositionspartiernas sida under hela den sista riksdagsperioden.

Ställningen blev ohållbar, när en mycket viktig lag — lagen om valutacentralen — skulle

I väskan

ryms det nog en ask Läkerol också. Har Ni lagt ned Läkerol-asken? Eljest är det lätt reparera förbiseendet — Läkerol säljes överallt.

Läkare i många länder uttala sin tillit till Läkerol — den vill vinna även Edert förtroende.

Läkerol
BRÖST-TABLETTER

— Varje tablett en välgörare.

Fru Nina Andersen, välkänd av deltagarna i kvinnornas nordiska sommarmöte i Sthlm.

förnyas. Oppositionens taktik var nu att genom utskottsarbete förhålla förhandlingarna till dess tidpunkten för lagens utlöpande låg så nära att regeringen skulle komma i en svår situation och vara tvungen att antaga oppositionens anbud. Det kunde förutses att detta skulle bli ett förringande av valutacentralen. Regeringspartierna betraktade valutacentralens bevarande som så viktig för Danmarks ekonomiska liv, att de ansåg det rättast att förelägga väljarkåren ärendet.

Valutacentralen har en tredubbel uppgift: att fördela Danmarks import på de länder, till vilka Danmark exporterar, att reglera arten av införda varor, på så sätt att arbetet i landet befrämjas, och att säkra den danska valutans stabilitet.

Med den utveckling, som försiggått i världen handelsmässigt och arbetsmässigt, har det visat sig nödvändigt för Danmark att ha ett sådant instrument. Det har säkrat den danska valutan, har stabiliserat lantbruksexporten och skaffat tiotusenden arbete. Valutacentralen har alldeles säkert samtidigt lagt sordin på

"krafternas fria spel", hållit dumpingvaror borta från den danska marknaden och hindrat spekulation — därför motarbetades den av oppositionspartierna, representanterna för storgodsägarna, kreditinstitutionerna, de utländska agenterna och kapitalägarna.

Valutacentralen var dock icke valets enda fråga. Den långvariga lantbrukskrisen krävde sin lösning, sociallagstiftningen uppkallade oppositionen, och förutom dessa huvudfrågor fanns många andra problem som skulle klaras upp. Den 22 oktober talade Danmarks väljare och de gav regeringen sitt förtroendevotum. "Framför regeringen Stauning", säger fru Andersen, "ligger nu en arbetets tid, och alla vi som var med i den strålande valkampen, som med klappande hjärtan noterade segerresultatet valnatten, är nu i färd med att genom det dagliga partiarbetet bygga vidare på segern. Vi skall ha nya tiotusenden in i våra organisationer, och nya tusentals medlemmar skall få sin entusiasm berikad med kunskap och vetande. Vi fortsätter arbetet för målet: Danmark för folket!

nu kommer "Lusse" med kaffe★ och dopp

Som ett julens första förebud kommer
Lucia den väna, alltid lika ivrigt väntad
— hon kommer med ★**cirkelkaffe**

konsument — kooperativa

HISTORIEN OM HUMORISTEN

Min byggmästare, min byggmästare! klagade flickan i Ibsens gamla Bygmester Solnæs, då hon såg sin idol störta till marken under försöket att bekransa den spira han själv byggt. Och jag har just nu lust att utbrista i klagan på samma sätt som den stackars flickan. Jag är nämligen mycket sorgsen.

Tre personer har jag beundrat mycket djupt och sedan mycket länge. Det är Charlie Chaplin, Huckleberry Finn — den älskvärda tras-hanken! — och så Humoristen, skämttidnings-redaktören, som en gång var den ende av sin sort i nationen. Å, vad jag tjusats av den trion! Jag trodde faktiskt det var fråga om en sån där gammal rostfri kärlek, som man berättade om förr i tiden. Varför jag älskar Huck och Charlie behöver naturligtvis ingen

förklaring, låt mig i stället få lätta mitt hjärta angående Humoristen.

Humoristen lärde jag känna på ett ganska tidigt stadium av mitt liv, och konstigt nog förstod vi varandra från första början. Att vi aldrig blev uttråkade på varann är uteslutande hans förtjänst, det måste bekrävas. Han kom alltid i form av en ny bok eller en ny historia. Alltid lika älskvärd och lika roande och lika full av förståelse för den mänskliga bristfälligheten. Trots att han väl såg, beskrattade eller bestraffade han felens och bristernas innehavare. Det var något av det där vänliga leendet, som vi brukar tillskriva Vår Herre, i Humoristens blick på tingen. Och så har vänskapen fortsatt. Vi ha så gott som suttit i "kroken" tillsammans, så levande var berättelsen om Humoristens vistelse på detta för en beväring föga attraktiva ställe, vi ha

tillsammans upplevt förtrollade korgmakare, magkurrare och andra lustiga kurrar i en skön samling historier, ja, vi ha t. o. m. som små glin krupit in under ett förment cirkustält och upplevt vårt livs största besvikelse då vi leriga och nersmorda upptäckte att det var ett frälsningsarmémöte som fanns inuti tältet. Och medan åren gått ha vi firat 25-årsjubileum med svenska folket och småningom blivit gråhåriga och filosofiska. Kan man under sådana förhållanden undra på att Humoristen stått mig så nära att jag t. o. m. använt honom som medicin vid förekommande sjukdomsfall inom bekansningskretsen? Det visade sig f. ö. att denna medicin var mycket effektiv. I ett fall blev patienten frisk på ett enda kapitel — det hette Magkurrarn — men det är också rekordet. I de flesta fall gick det åt en häftad bok för varje tillfrisknande. Då jag härom dagen försökte ta en återblick på mina gamla bekanta hittade jag bara en enda bok av Humoristen i mitt förråd, så det tycks ha varit ganska sjukligt i vänkretsen. Men man får stå sitt kast. En del patienter bli så beroende av sin medicin att de behöva den även efter tillfrisknandet. Nu har det troligtvis hänt Humoristen någonting. Därför är jag sorgsen.

Det fanns förr en solid isoleringsplatta mellan Humoristens älskvärda skämt och den grinighet som antagligen är en mänsklig arvsynd och som alltför ofta hos andra kåsörer sticker fram ett fullt huvud bakom de mest välformade fraser. Nu måste det bestämt ha gått hål på den där isoleringsplattan, om det inte rent av är något värre som inträffat. Humoristen har nämligen blivit **kanonman**, eller vad man nu skall använda för en adekvat beteckning på denna motsvarighet till F-båts-tidens kanonkvinnor. En grinig och tjatig kanonman, som skriver kanonkåserier. Kanonkvinnorna voro på sin tid mycket krigiska av sig, f. ö. rätt besynnerligt eftersom de knappast på allvar hade för avsikt att gå ut i kriget. Ifall det nu skulle ha blivit som de tänkte. Formodligen kommer den numera starkt kanonintresserade skämttidningsredaktören inte heller att gå ut i kriget, fast hans skämttidning just nu liknar en priskurant från Boforsverken.

Ja, det var historien om Humoristen, sedd ur min synpunkt. Hela historien är naturligtvis bara den att Humoristen skaffat sig andra vänner. Som också tycker om kanoner. Det är hela pepparn, det.

Gröna hatten.

P Å T A L O M STORBARNKAMMAREN

återge vi följande i Sverige ganska enastående bild av en fabriksbarnkammare. Den har upprättats av Helsingborgs Gummifabriks A-B, som är en av de största i sitt slag i Europa, och vars kvalitetsmärke är känt i snart sagt hela världen.

Då den årstid nu är inne, när ytter Skor är som mest aktuella, passar vi samtidigt på att höra oss för hos sakkunskapen, hur våra bottiner kommer till, och får en ingående redogörelse för hela tillverkningsgången. Gummi eller kautschuk är en elastisk växt-avsöndring, som erhålles ur mjölksaften,

latex, av vissa i tropikerna förekommande växter. I denna finnes den uppslamad i form av små kulor eller droppar, vars storlek ungefär utgör ett par tusendels millimeter.

Ett snitt göres i barken, ur vilket latexen sippas fram och uppsamlas i behållare. Vid lokala faktorier tillsättes en ringa mängd ättiksyra, varvid kautschuken utfälles i form av en vitaktig massa, som efter torkning och rökning erhåller den blekgula färg, som kännetecknar rågummit.

Rågummit måste nu knådas och valsas, masticeras, och därefter blandas med vissa kemikalier för att erhålla en konsistens lämpad efter det ändamål, vartill det blandade gummit skall användas. Blandningen sker mestadels å s. k. blandningsmøllor, där materialet knådas mellan två mot varandra roterande uppvärmda valsar.

Det färdigblandade gummit går sedan till stora specialmaskiner s. k. kalandrar, där det genom att passera olika slag av valsar får formen av sulor eller ovanläder eller valsas ut på olika slag av vävnader, såsom foder i bottiner etc.

De i en bottin ingående delarna stansas ut efter fastställda schabloner i tillskärnings-salarna, varifrån de transporteras till arbetsborden i uppläsningsavdelningen.

En vanlig bottin består av omkring 25 olika delar. De skurna bitarna, sulor, klackar, överstycken och tillbehör ligga lätt åtkomliga på sina bestämda platser, och de sammanfogas för hand över rörliga aluminiumläster.

Arbetet är lagindelad, d. v. s. varje arbeterska gör å varje sko endast en viss bestämd del av uppläsningsarbetet.

De halvsulas med
De måste

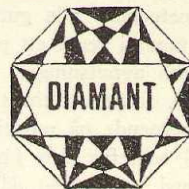

DIAMANT-LÄDER

Vattentät, slitstark lädersula

A.-B. WILH. GRÖNVALLS LÄDERFABRIK, ÅNGELHOLM.

Köp skor med — halvsula med Diamantläder

SUNT FÖRNUFT

■ Opolitisk tidskrift i ekonomiska och sociala spörsmål, utgives av Skattebetalarnas förening med åtta nummer om året, därav ett stort och rikt illustrerat julnummer. I varje nummer behandlas även olika hemekonomiska frågor.

■ Föreningen har därjämte inrättat en särskild **Budgetbyrå** för rådgivning i hem- och familjeekonomiska spörsmål, dit medlemmar utan kostnad kunna hänvända sig vid behov.

VARJE BIBLIOTEK

eller studiecirkel kan efter rekvisition från Skattebetalarnas Förening erhålla tidskriften gratis.

VARJE MEDLEM

av föreningen erhåller tidskriften utan särskild prenumerationsavgift. Medlemsavgift fem (5:—) kronor.

Skattebetalarnas Förening

STOCKHOLM 16

POSTGIRO 565

TVÅ BEAKTANSVÄRDA NYHETER

Serien "Handböcker i psykisk hälsövård och fostran" (i samarbete med Siljanskolans Pedagogiska Institut).

KURS I INDIVIDUAL-PSYKOLOGI

av Prof., med. dr **Alfred Adler**. Med en avd. Diskussioner i anslutning till föreläsningarna samt Individualpsykologiskt frågeformulär.

2: 50, Inb. 3: 50

Serien "Ur samhällsdjupen i forna tider" — sista, fristående delen av Fil. dr **Lars Levanders** märkliga djuppejling av Vasatidens Sverige.

LANDSVÄG, KROG OCH MARKNAD

Rikt ill. 5:—, Inb. 6: 50

ÅHLÉN & SÖNERS FÖRLAG

Medan mor arbetar i fabriken. (Se bilden här nedan.)
En vrå av barnkrubban, som för närvarande hyser 20 småttingar.

Produkten är nu ej längre en samling delar utan ett halvfabrikat, som efter lackering föres in i vulkaniseringsugnarna för att vulkaniseras, d. v. s. gummit skall under stark hetta och visst tryck förenas med svavel för att erhålla den fasta och elastiska konsistens, som kännetecknar alla gummiskodon.

Denna procedur tager i regel ett par timmar, och sedan vidtager färdigställandet och avputsningen. Efter det fästen och onödiga påhäng bortklippts, förses bottinen med knappar, dragkedja eller skimbesättning, beroende på modell och utförande, och efter en minutiös kontroll sorteras den färdiga produkten och föres på ett evighetsband ned i magasinet, där den tillsammans med hundratusentals andra får vänta på vidare befordran ut i världen.

Interiör från stora sysalen.

Hennes käraste julklapp — *Tidstrand-filten*

Äkta endast
med den vävda
Tidstrand-etiketten.

Fråga efter den hos Eder handlande

HOS DE FINSKA KAMRATERNA

ANNIE WALLENTHEIM, DELTAGARE I KONGRESSEN I OKT., BERÄTTAR

Våra finska kamrater voro i slutet av oktober samlade till kongress; att övervara den blev något av en upplevelse. För en främling, för första gången i Finland, blevo intrycken många och starka. Vid första mötet med dessa arbetarkvinnor lade man genast märke till den värdiga enkelheten, till det djupa allvaret under den nog så skämtsamma ytan. Ur denna massa av kvinnor utlöstes allt flera minnesvärda personligheter. De mejslade dragen, typerna, allt vittnade om de bittraste personliga erfarenheter från inbördeskrigets dagar. Man berättade mig litet om än den ena, än den andra medan ombuden samlades. Där var förbundsordföranden Annie Houtari, som 1918 fängslades jämte sin man från 6 små mellan 4 och 16 år, fick sitta inne 1 år och 2 månader, mannen 4 år. Där var en — senare en av kongressordförandena som tillsammans med mannen fängslades, fick en son i fångelset som dog och samtidigt meddelande om att mannen skjutits. Där var Miina Sillanpää, den kända finska ministern i Tammerstads regering 1926. Genom ett underligt missförstånd blev hon skonad av de vita, begagnade friheten att under de största risker hjälpa sina kamrater att fly, skötte mathållningen vid fånglägren o. s. v. Den lilla schalettklädda kamraten från landsorten, som kom från Sverige 1914 såsom varm socialdemokrat fick 1918 erfara vad en sådan bekännelse kostade. Hennes skildring av familjens öden, hennes glödande trosvisshet och hennes oförställda glädje att alla hennes söner nu äro aktiva ungdomsklubbister var gripande. De flesta av ombuden hade liknande öden bakom sig. Undran, medlidande och tacksamhet välldes fram inför dessa enkla, tappra och uthålliga arbetarkvinnor som förväntansfullt bidade kongressöppnandet. När Annie Houtari med sin milda stämma fullgjort denna formalitet brusade kampsången genom rummet. Aldrig glömmar jag det sätt på vilket man sjöng. Tonerna utlöste hängivenhet, energi och mod, längtan och segertro, allt det som sporrar, bär upp och förenar all världens kämpande socialdemokrater. Det var en hymn till en idé och dess obetvingliga kraft.

Vad kongressen förehade kunde jag endast glimtvis uppfatta, då kamraterna voro strängt upptagna blev det givetvis inte mycken tid till översättningar. Dagordningen upptog emellertid kontingentfrågor, arbetsformer, tidningen och annat som vi väl känna. Mot klubbarnas arbetsformer, som i hög grad upptager syftningar och dylikt fördes från de yngres sida kraftig opposition. Dessa talade för ökat studiearbete och hävdade energiskt behovet av en mera målmedveten socialdemokratisk inriktning av arbetet. De krävde förbud mot klubbarnas handarbetande verksamhet. Ett kompromissbeslut fattades, som gav klubbarna rätt att välja lämpligaste arbetsformer men underströk positivt studiearbetets nödvändighet. Det blev även en tidsningsdebatt. "Tove-ritar"-kamraten — är jämförbar med Morgenbris före omläggningen 1931. Den utveckling och förbättring som förbundsstyrelsen kunde påvisa avhände oppositionen någon

större anslutning. En blick på verksamhetsberättelsen röjde att förbundet nu har ca 3.000 medlemmar fördelade på 15 klubbar. Endast 3 distrikt finnes i södra Finland, på grund av de väldiga avstånden och de otroligt små ekonomiska resurser varöver såväl klubbar som förbund förfogar gör en tillfredsställande distriktsorganisation svår att genomföra. Det finska partiet såväl som kvinnorörelsen får föra sitt arbete under hårt tryck av den arbetarfientlighet som råder även inom myndigheter och institutioner. Lapporörelsen söker systematiskt irritera föreningarna i deras arbete. Allt detta plus en utbredd reaktionär inställning ute i landet har framtvingat andra former för vinnandet av kvinnorna än dem vi begagna. I förbundets tjänst reser så två stycken kvinnliga konsulenter, som runt landet anordnar kurser i matlagning, barnavård, slöjd o. s. v. För

denna upplysande verksamhet åtnjuter förbundet statsbidrag. Efter kurstiden anordnar man så samkvämsmöten, där man i lämpliga former bedriver propaganda för partiet och rörelsen. Samstämmigt förklarade kamraterna detta vara den enda möjligheten att kunna komma till tals med arbetarkvinnorna. Mot detta gjorde den iögonfallande lättheten för offentligt talande som kongressen visade desto starkare intryck. Jag kunde inte låta bli att önska, att vi här hemma hade haft litet mera av den säkerheten. Kongressprogrammet upptog häpnadsväckande många föredrag, en redogörelse över riksdagens arbete och de kvinnliga representanternas insatser därstädes, skolhygien, en utredning över de nya barnavårdslagarna (inrättandet av barnavårdsnämnder, kvinnlig representation m. m.), fredsföredrag m. m. allt åhörts med spännt intresse. Även nöjet och vederkvickelsen hade tillgodo-

Det blir en slant över även för hans framtid

om Ni låter Postsparbankens budgetbok hjälpa Er att ordna hemmets affärer.

Med budgetbokens hjälp kan Ni disponera inkomsten så att Ni får bästa möjliga valuta för den. Ni får pengar reserverade för kommande och oförutsedda utgifter. Extravaganser ersättas med reella värden. Samarbetet mellan familjens olika medlemmar blir bättre. Samhörighetskänslan stärkes. Lugn och glädje ersätta oro och besvikelse i ekonomiska ting. Att leva efter budget är både lönande och uppiggande.

Ni får Postsparbankens budgetbok

genom inbetalning av endast 1 krona på postgiro-konto n:r 59847. Skaffa Er den nu så att Ni i tid kan lägga upp Er budget för 1936.

Publicerat av
Postsparbanken

Kvinnans ord väger tungt
när tidningsfrågan avgöres.

Den rättrådiga och mål-
medvetna kvinnan tillråder
sin man att prenumerera på

**VÄSTMANLANDS
FOLKBLAD** för år 1936

Varje Sörmlänning

som vill veta något från
länets arbetarevärld läser

FOLKET

Östgötar!

En lämplig
JULKLAPP

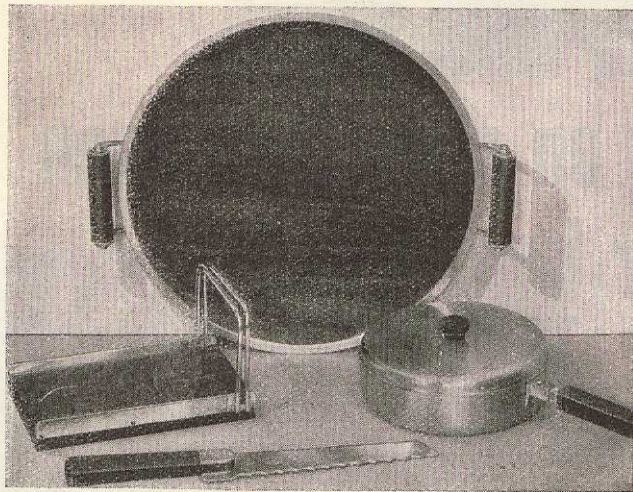
är ett prenumerationskvitto å
**ÖSTERGÖTLANDS
FOLKBLAD**

setts. Så beredes vi tillfälle att se ett skådespel behandlande arbetslösheten, som en av våra finska kamrater skrivit och som uppförts med god kritik vid den finska folkteatern. En stor kongressfest anordnades av Helsingforsklubbisterna. (Till denna voro tre poliser ditkommenderade med anledning av lappoiternas stegrade aktivitet, detta ger en god bild av läget i Finland.) Vid denna fest hugnades deltagarna med fyra föredrag, varav ett översattes samt en längre uppläsning av ett poem, författat även det av en kvinnlig kamrat. Bland annat bjödo kvinnoklubbister, varav några voro starkt gråhåriga på folkdansuppvisning. Deras prestationer vid "Väva vadmal", galopp m. m. voro betydande och framkallade allmän begeistring. Skulle vi

kunna ta efter? Deras förmåga att med små medel roa, deras vitalitet och publikens vinnande tacksamhet ville man gärna se planterad i svensk jordmån. I Finland existerar inte någon s. k. kvinnofråga inom partiet, sade man mig. De duktiga hävda sig naturligt och utan slitningar. I riksdagen sitta för närvarande åtta riksdagskvinnor, den nionde avled nyligen. De flesta av kvinnorörelsens medlemmar ha som vi hem och barn. Deras medverkan i partiarbetet uppfattas allmänt som en naturlig följd av ett levande intresse för arbetarrörelsens sak, och mottages utan vare sig sentimentalitet eller avoghet som ett krafttillskott. Detta allt har ju fått viss aktualitet hos oss på sistone. Skulle inte också vi må ganska gott av att på alla håll se

mera naturligt och lugnt på kvinnornas arbetsinsatser både politiskt, kommunalt och i hemmet? Jo, förvisso. Den finska kvinnokongressen hade mycket att lära en svensk.

Styrkan av den uthållighet, den enkelhet och naturlighet som kännetecknar den finska arbetarrörelsens inställning till livet och arbetet var den främsta lärdomen. Allt detta plus den rent personliga vänligheten, det sympatiska intresse som man visade för oss och våra förhållanden gjorde Finlandsresan till en upplevelse, minnet av många, många på andra sidan Bottenhavet skall jag städse bevara. På bruten svenska skickades mängder av hälsningar till Sverige och kamrater runt landet, — jag för dem nu vidare.

I sin strävan att ständigt åstadkomma något nytt har GAB i år lanserat teak-trä och nysilver i förening. Effekten är utomordentlig — träets varma, mjuka färgton kontrasterar på ett anslående sätt mot nysilvrets metalliska glans. Denna nya, utsökta produkt av GAB:s nyttkonst, som förenar praktiska fördelar med lågt pris, kallas

TIKO-SERIEN

Guldsmeds
AKTIEBOLAGET
I STOCKHOLM

Fabrik grund. 1867. Ingen egen butik. Våra fabrikat hos varje guldsmed.

STOR SYMPATI FÖR STENHUGGARHUSTRURNA

Specialnumret om stenhuggardistriktet har kommenterats i pressen. Göteborgs Handelstidning skriver t. ex. att av allt som skrivits om Bohusdistriktet är Morgonbris skildring den vederhäftigaste, men också den mest skakande. Den är inte en viskning utan ett skri, säger vår borgerliga kollega.

De radiolösa fick en representant i radionämnden genom den unga stenhuggarhustrun Märta Hansson i Fiskebäck, som fanns avbildad i Morgonbris novembernummer tillsammans med sin man och sin prydligt förda kassabok. Nu har emellertid det Hansonska hemmet begåvats med en fin apparat, som skänkts av kvinnoförbundet.

Insamlingen av kläder som satts igång från något annat håll till stenhuggardistriktet har resulterat i många bra saker, men tyvärr också mycken lump, "trasor som vi har själva. Det jag mest hade önskat", skriver en mamma, "var strumpor och skor till mina små, men skorna var tårna ute på och strumporna var likadana som jag redan har: stoppar och hål om vartannat." Man bör ju dock inte sända till fattiga människor, det som man själv gallrar bort som lump.

Flera socialdemokratiska kvinnoklubbar har hörsammat Morgonbris vädjan om stöd åt de bohuslänska kamraterna. Bl. a. har Västerås kvinnoklubb bett kvinnoförbundet förmedla hundra kronor "som en liten hjälp i Bohuslänsbefolkningens nöd. Pengarna äro — heter det i bifogat brev — resultatet av en insamling samt överskottet på en fest. Vi önska och hoppas att kamraterna i hela landet göra likadant. Hemarbeten av alla slag är de duktiga kvinnorna tacksamma att få ta emot. De stickar och virkar och väver. Många förbundskamrater har också hört sig för hos Morgonbris om de få göra beställningar till Bohuslän.

"Det är med en alldeles särskild känsla som jag tar detta Morgonbrisnummer i min hand", skriver slutligen en av våra vänner därnere. "Kända vyer och människor med samma önskan och förhoppning om bättre tider. De två Malmöborna på omslaget med sin mattväv, som de ej får avsättning för. Ja, här har vävts mången förhoppningens väv med inslag av glänsande gulltråd, men de har för längesedan fallit sönder. Må vi nu förenas och väva en ny väv, vars inslag skall bestå av de socialdemokratiska idéerna och som skall trotsa såväl västerhavets vindar som nordanvindens stormar."

Så ungt och hoppfullt kan man se på framtiden, även när man har fött tolv barn till det karga och fattiga Bohuslän.

MONOPOLAKTION

Detaljisternas monopolaktion mot Morgonbris kommenteras på ledarspalten i Social-Demokraten; som efterlyser resultatet av att förmedlingen stoppats: "Fabrikanten har fått sälja mindre, detaljhandlarna ha inte fått sälja mer och de fattiga ha inte fått några madrasser. Det är resultatet av monopolaktionen. Hade förmedlingen kommit till stånd, hade däremot produktionen och sysselsättningen kunnat i någon mån utökas, varan hade fått reklam, en reklam, som även detaljhandlaren kunde dragit nytta av, och de som behövde madrass kunde fått en bädd, som givit bättre vila.

Men naturligtvis är det bäst som skett. Det enskilda näringslivet har fått sköta sig självt. Monopolet består. Vad betyder det sedan, om några hundra människors behov fortfarande äro otillfredsställda. Produktionen sker ju ändå inte för fyllande av behov utan för skapande av profit och uppkommer inte sådan på alla punkter, där den enligt sund privatkapitalistisk åskådning bör uppstå, kan produktionen lika gärna få vara."

Så mycket okunnigare framstår "Manufakturistens" påstående att våra dagars arbetarhem gott har råd att köpa madrasser utan särskild förmedling. Mot bakgrunden av de fruktansvärda förhållanden, som Bohusläns stenhuggarbefolkning lever i, dess ojämna kamp för livets enklaste nödortf och för att till vart pris hålla hemmen samman.

EFTER TIO ÅRS ARBETE

Ankarsrums socialdemokratiska kvinnoklubb har fyllt tio år. Minnet av klubbens tillblivelse firades under tilltalande former. Ortens socialdemokratiska organisationer och länets kvinnoklubbar samt allmänheten voro inbjudna.

Programmet började med musik samt unison sång. Kvinnoklubbens ordförande, fru Ingrid Eriksson hälsade så de närvarande välkomna samt lämnade en redogörelse över klubbens verksamhet under de gångna tio åren.

Klubben bildades 1925 efter ett föredrag av fru Hulda Flood. Vid starten anslöto sig ett tiotal kvinnor. Medlemsantalet var jubileumsdagen 46.

Klubben är f. n. representerad i Hallingeborgs kommunalfullmäktige, i fattigvårdsstyrelsen, skolstyrelsen, barnvårdsnämnden och arbetarkommunens styrelse. Den är även ansluten till ABF:savdelningen i Ankarsrum. För tillfället har klubben tvenne studiecirkel. Två av klubbens medlemmar ha fått delta i utbildningskurser vid Brunnsvik.

Platsens gamla ha alltid varit föremål för klubbens stora intresse och åldersdomshemets pensionärer ha årligen uppmuntrats med en trevlig kaffefest. Klockan i åldersdomshemets matsal har skänkts av klubben. Tidningen "Broderskap" håller klubben pensionärerna med.

Ungdomen har ävenledes varit föremål för klubbens intresse. För att skoltandvården skulle komma i gång skänkte klubben 140 kronor till denna. Skolbarnen ha vidare fått 70 kr. till sina skolresor. För de arbetslösa har hållits fest, och denna inbringade över 250 kronor. Förutom de gåvor, som ovan nämnts, har klubben till olika ändamål skänkt betydligt över 1.000 kronor.

Fru Erikssons berättelse mottogs med kraftiga applåder. Sedan man unisont sjungit "Kvinnornas international", läste fru Asta Pettersson Morgonbris' prolog.

Turen var så kommen till högtidstalaren, fru Sigrid Engström från Göteborg. Fru E. började med att jämföra situationen vid världskrigets slut, då det samstämmigt ropades "Aldrig mera krig!" och situationen av i dag. Nu fordrades det bättre än någonsin, att kvinnan griper in i politiken.

Efter att ha vidrört de socialdemokratiska kvinnoorganisationernas arbete och uppgifter slutade talarinnan med en ljungande maning till de närvarande kvinnorna att sluta upp i kvinnoklubbarna för att delta i arbetet.

Sedan Internationalen sjungits, blev det en stunds paus, varefter medlemmar av kvinnoklubben spelade tvåaktaren: "En dag på Morgonbris' expedition".

Telegram hade anlät från Kalmar Kvinnoklubb och Ankarsrums arbetarkommun. Herr Elof Persson från Västervik framförde en hälsning från den socialdemokratiska distriktsstyrelsen, och fru Astrid Pettersson från Oskarshamn framförde kvinnodistriktets hälsning.

Efter supén roade man sig med dans till midnatt, och så var en i allo lyckad dag slut.

Ett påtagligt resultat av jubileumsdagen var att 6 nya medlemmar anmälde sig till klubben. Denna hade alls glädjen att överskrida 50 i medlemsantal.

"Vinterns studiearbete" behandlades i ett anförande av Elin Blomqvist. Hon betonade, hur viktigt det är, att medlemmarna förkovra sina kunskaper genom deltagande i studiecirkel i olika ämnen. Därefter sjöngs av några klubbister en för tillfället skriven visa — som ej kan införas på grund av bristande utrymme — med syfte att värva medlemmar till studiecirkelarna.

Härefter utspann sig en livlig diskussion angående studiecirkelarbetet, varvid många anteckningar gjordes för deltagande i studiecirkel.

P—n.

Almedahls nya arbetsdräkter äro mera praktiska och trivsamma än någonsin.

I höst kommer Almedahls omtyckta arbetsdräkt utförd i nya tyger — vackra blå, lätt randade kvaliteter, som uppfylla de högsta krav på ändamålsenlighet och praktiska egenskaper.

I varje detalj är nu Almedahls moderna arbetsdräkt just vad Ni behöver och önskat Er för det husliga arbetet. Den är sydd i en chic och klädsam modell — den är ledig och bekväm i snittet — den är lätt att tvätta och stryka — och det nätta vita garnityret kan på ett ögonblick knäppas av och på... Ingenting som hindrar — ingenting som tar onödig tid.

Pröva själv om inte en rationell, rätt avpassad klädsel gör mycket till arbetstrevnaden

ALMEDAHL'S
arbetsdräkt för hemmet

I välsorterade manufakturaffärer

"Foten behöver"

ett fast, stadigt stöd. Skosulan erfordrar fasthet för att ej giva vika under fotens tryck — därigenom förbygges ömma fötter och trötta vador."

T - S U L A N

Iger den erforderliga fastheten och genom sin ogenomtränglighet för vatten håller den Eder varm och torr om fötterna.

TRELLEBORG

GUMMISULOR OCH KLACKAR
Pris 1:85, 1:65 och 1:45 för resp. herr-, dam- och barnstorl., inkl. 1 tub klisterlös.

MALMÖKLUBBENS 35-ÅRSJUBILEUM

Malmö socialdemokratiska kvinnoklubb har firat 35-årsjubileum. Av den historik, som klubbens ordförande, Mathilda Mårtensson vid jubileumsfestens föredrag, framgick att klubbens ursprungliga tillkomst daterar sig ännu längre tillbaka och därest icke en femårsperiod före sekelskiftet, varunder föreningsarbetet var nerlagt, betecknat ett oskrivet blad i klubbens historia, skulle den för närvarande kunnat inregistrera sitt 47:de verksamhetsår.

Trettiofem år är emellertid också en vacker siffra, och medlemmarna kunde med skäl känna sig både nöjda och stolta över klubbens öden och gärningar. Jubileumsmötet började med musik och ett hälsningsanförande.

Sedan några ordinarie ärenden avverkats vidtog ett omväxlande underhållningsprogram med solosång av Ellen Malmberg och körsång av några klubbmedlemmar, som därmed beredde kamraterna en synnerligen glad och angenäm överraskning. Lilly Olsson reciterade dikter av Pär Lagerkvist, Ragnar Jändel och Karin Ek.

Efter jubileumsmötet flyttade man över till Folkets hus restaurang, där en enkel festsupé väntade. Vid bordet höll Malmö arbetarkommuns ordförande, Harald Lindvall, hyllningstal till kvinnoklubben. Till jubilarerna överlämnade arbetarkommunen därjämte en ståtlig blomsteruppsats.

Distriktets ordförande, Ebon Andersson, höll också ett festtal, som utmynnade i en varm-hjärtad hyllning till veteranerna inom klubben. För dessa svarade Anna Stenberg med ett kort och rejält tacka för samvaron under trettiofemårsfesten.

Vid kaffet efter supén öppnades dörrarna på vid gavel för ett käckt "Kvinnornas demonstrationståg", iscensatt av klubbens yngre medlemmar, vilka marscherade in med standar, som buro kvicka och spetsiga inskriptioner. Demonстранterna fungerade även som talkör och sörjde för att kvickheterna inte gingo något öra förbi trots att skratt och applåder rungade genom salen. Festen fortsatte till fram mot midnatt under gladaste stämning.

KVINNOKLUBB BILDAD I NISSBO

Nissbo arbetarkommun hade lördagen den 2 november inbjudit ungdomsklubben, Ludvika kvinnoklubb och i Nissbo intresserade kvinnor till ett möte, som hade tillkommit på begäran av Ludvika Kvinnoklubb. Arbetarkommunen är all heder värd för sitt visade intresse.

Mötet öppnades av kommunens ordf. Efter unison sång överlämnades ordet till fru Anna Wallin, som talade om arbetarkvinnornas sociala och politiska ställning i samhället. Efter föredraget upplästes namnen på de för en kvinnoklubb intresserade och därvid framgick att icke mindre än 42 kvinnor antecknat sig för medlemskap.

De närvarande beslutade bilda Nissbo socialdemokratiska kvinnoklubb och till interimstyrelse valdes fruarna Hanna Nord, Nanna Jansson, Alma Sjöndén, Anna Karlsson och Ingrid Norberg.

Ludvika kvinnoklubbs ordf., Elin Eriksson, hälsade den nya klubben välkommen till livet och arbetet samt uttalade en förhoppning om ett gott samarbete mellan den och Ludvika kvinnoklubb. Fru Anna Wallin hälsade den nya

klubben på distriktets vägnar och folkskollärare Nils Ahlgren på valkretsorganisationens vägnar. Därefter utbringades ett kraftigt leve. Herr Karl Norberg berättade vilken god insats kvinnan kan göra inom arbetarrörelsen. Sedan Nissbo arbetarkommuns ordf. riktat några hjärtliga ord till de nya partikvinnorna sjöngs en unison sång.

Efter en stunds kafferast följde ett samkvämsprogram. Ludvika kvinnoklubbs amatörer spelade Nils Ahlgrens sketch "Elvakaffe" och Ivar Bergman tolkade några visor av Dan Andersson, varefter den av god och kamratlig stämning präglade samvaron avslutades med Internationalen.

TALARKURS I SOMMARHEM

Södra Älvsborgs socialdemokratiska kvinnodistrikts instruktions- och talarekurs har varit förlagd till Borås klubbens sommarhem i Solliden, Frufällan. I kursen ha deltagit ett 10-tal medlemmar från olika klubbar. Kursledare har varit Hulda Flood.

Borås-kursen har pågått i tre dagar, men deltagarna ha haft att hemma utarbeta anföranden, föredrag och föreläsningar efter anvisningar som kursledarinnan givit. På kursen ha dessa anföranden åtföljts av diskussion och instruktion. Här några rubriker på talen: Kvinnorna och bildningsarbetet, kvinnorna och demokratin, Kvinnorna och samhällsuppgifterna. Vidare ha anföranden hållits av kursdeltagarna om folkpensioneringen, sjukkasefrågan och befolkningsfrågan. Biografiska föreläsningar ha hållits om F. V. Thorsson och om

Deltagarna i Malmö socialdemokratiska kvinnoklubbs jubileumsfest.

Kata Dahlström, varjämte en deltagare skildrat en Genèveresa.

Kursdeltagarna voro mycket belåtna och fru Flood blev också hjärtligt avtackad vid ett avskedssammanträde på söndagen. Vid detta medverkade kursdeltagarna: fru S. Alexandersson, Kinna, talade om "Kvinnorna och demokratin", fröken Karin Larsson deklamerade och fru Emy Svensson sjöng.

ANGENÄMT KAMRATMÖTE

Då distriktsstyrelsen på kongressen i Falköping uttalade sin önskan, att det första kamratmötet i distriktet skulle hållas i Karlsborg, kände vi oss allt tveksamma om vi skulle våga åtaga oss ett så pass ansvarsfullt värv. Karlsborgsklubben är ju rätt ny, den är bildad 1934, fick vid starten 17 medlemmar och har nu 25.

Vi ha svårt att få lokal här på Karlsborg för våra organisationer, men vi beslöt att göra vårt allra bästa och vi lyckades erhålla det vackra Espenäset, beläget alldeles intill samhället. Inbjudningar utfärdades och förarbetena började.

Den 11 augusti kom. På platsen för mötet var Karlsborgsklubben i full aktion, förväntansfull, kanske också litet ängslig för att ej vara vuxen uppgiften.

Vädret som på morgonen varit mulet med något regn slog om, det blev ett strålande solsken. Gästerna började anlända dels med tåg, dels med bussar och bilar. De flesta av distriktets klubbar voro representerade med stort deltagareantal.

Karlsborgsklubbens ordf. uttryckte klubbens glädje över att så många infunnit sig, många flera än vi vågat hoppas. Så höll landstingsman Birath ett föredrag som berörde kvinnans ställning i samhället förr och nu, de insatser som numera göras av kvinnorna.

Underhållningen hjälpte kamrater från arbetarekommunen och ungdomsklubben oss med. Det hela var trevligt och glatt, stämningen den bästa, våra besökande kamrater hade tagit sitt allra bästa humör med sig, det hördes på sångerna som avlöste varandra även från de övriga klubbarnas sida.

För den materiella välfärdnaden hade vi sört efter bästa förmåga och överallt hördes belåtenhet över anordningarna.

Så kunde Karlsborgs fästning få beses under sakkunnig ledning och efter ett leve för Karlsborgsklubben slöts det angenäma kamratmötet.

Svenska Slöjdföreningen, vars propaganda för bättre bohem, högre bostadskultur samt en allmän höjning av kvalitetsbegreppet redan är välkänd för Morgonbris läsare, önskar genom en ökning av medlemsantalet kunna nå så många fler med sina strävanden att skänka vårt folk en förstklassig och förädlad bohagsindustri. Förutom de förmåner, som föreningens medlemmar nu åtnjuta i form av fritt inträde till alla dess utställningar och månatligen den förnämliga tidskriften Form, få de från och med i år utan några extra kostnader deltaga i dragningen i det varulotteri, där Slöjdföreningen lottar ut en mängd värdefulla konstindustriprodukter. Årsavgiften är 10:— kronor.

på strålande gott humör

— tack vare DO-DO

Barnets hud är ytterst känslig, varför den behöver tvättas med Gahns Do-Do barntvål, speciellt avsedd att hålla huden hel och mjuk. Do-Do barncreme är verksam mot hudlöshet och Do-Do barnpuder antiseptiskt och välgörande.

**GAHNS
DO-DO**

**BARNTVÅL
BARNCREME
BARNPUDER**

50 AR

Selma Grahn, Nyköping, har fyllt 50 år. Hon är sedan ett 20-tal år verksam medlem av Nyköpings kvinnoklubb vars styrelse hon tillhör, vidare är hon ledamot av kyrkofullmäktige och har i två perioder tillhört styrelsen för Nyköpings ABF-avdelning, där hon nedlagt ett verksamt arbete.

Hon blev på sin 50-årsdag föremål för en rad hjärtliga hyllningar. Bl. a. uppvaktade en deputation från kvinnoklubben med en blomsterhyllning. Från släkt och vänner kom minnesgåvor, blommor och telegrafiska hälsningar.

60 AR

Fru Emma Wester, Nyköping, har fyllt 60 år. Hon har tagit livlig del i sociala strävanden och har gjort en verksam insats inom Nyköpings socialdemokratiska kvinnoklubb. Hennes krafter ha också tagits i anspråk för offentliga värv. Sälunda tillhör hon folkskolestyrelsen och är inspektris för flickslöjden i folkskolan. Hon är vidare ledamot av styrelsen för Nyköpings barnbespisning. Även som ledamot av barnavårdsnämnden har hon nedlagt ett intresserat arbete. Mångsidigt intresserad och vaken för allt som rör sig i tiden har Emma Wester med sitt glada och vän-

Barnens söndags- glädje

Låt barnen festa på Frisco vid söndagsmiddagen. Frisco är samtidigt gott och nyttigt, ty det är frisk och essencefri "flytande frukt".

FRISCO

är saften av ¼ kg. äpplen.

KLUBBAR I SORG

Fru Anna Svensson har efter en kort sjukdom avlidit på Malmö allmänna sjukhus i en ålder av 42 år.

Med Anna Svensson bortgick en för den socialdemokratiska arbetarrörelsen och särskilt kvinnorörelsen livligt intresserad kvinna. Mångårig medlem av Malmö socialdemokratiska kvinnoklubb tillhörde hon de sista sex åren klubbens styrelse och tjänstgjorde dessutom som fanbärare. Otaliga äro de kommittéupdrag inom klubben, som hon haft sig anförtrödda, och alla har hon fullgjort på ett hedrande sätt. Anna Svensson var även suppleant i Skånes socialdemokratiska kvinnodistrikts styrelse samt också verksam inom malmösektionen av Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet.

I makens och barnens sorg över den avlidna deltagar en stor vän- och kamratkrets.

sälla väsen förvärvat sympati och vänskap i vida kretsar.

Tidigt på morgonen infann sig en deputation från folkskolestyrelsen, som med några hyllningsord av ordföranden överlämnade ett par vackra kandelabrar. Kvinnoklubben uppvaktade även genom en deputation, som frambar gratulationer och överbringade en hedersgåva, och enskilda vänner jämte anförvanterna ha vidare förärat fru Wester presenter, varjämte en mängd blomsterhyllningar samt telegrafiska hälsningar anlant.

Kvinnornas aktivisering är parollen framför andra inom de flesta partier och folkrorelser för närvarande. Nykterhetsorden Verdandi har sänt ut flygblad för att stimulera kvinnorna till ökat samhällsansvar. Med utgångspunkt från den socialdemo-

För första gången har allhärjaren, döden, brutit bort en länk i Vaxholmsklubbens kamratkrets.

Lördagen den 19 oktober slöts fru Tora Svenssons ögon till den sista vilan, efter ett långt men med mod och tålamod buret lidande, i en ålder av 50 år.

Medlem i klubben från dess bildande var hon under dess första år Morgonbriskommissionär. Med allvar och intresse utförde hon ett gott banbrytande arbete för att vinna en trogen läsekrets för tidningen bland arbetarkvinnorna. Sina av hårt arbete och sjukdom i förtid brutna kroppskrafter delade hon hängivet mellan skötseln av en stor familj och arbetet för tidningen.

Vid hennes allt för tidigt redda bår står sorgjande make och många barn, föräldrar och syskon.

I kvinnoklubben efterlämnar hon minnet av en trofast kamrat. A. A.

kratiska kvinnliga agitatorns upplevelse när hon kom till ett möte, avsett för att bilda en kvinnoklubb, men där hon endast fann män, ty hustrurna "sutto hemma och såg efter barnen" påpekar man ånyo och med skärpa att kvinnan har samma skyldigheter som mannen. "Hon har skyldigheter i det stora hemmet — samhället — liksom i det lilla — hennes privata. I det sistnämnda låter mannen henne råda och bestämma i mångt och mycket, sägande: Det där förstår du bättre än jag. Det borde han i många fall säga även i det större samhället, i kommunen och staten, därför att det är sant. Barnuppfostran, undervisning, hälsovård, sjukvård och bostadsproduktion äro samhällsfrågor, vid vars behandling den kvinnliga sakkunskapen och sunda instinkten icke borde vara frånvarande."

KOM IHÅG ATT KÖPA HEM

UPLANDSKUBBEN

— det mörka smörgåsbrödet till julen. Håller sig gott och passar, utmärkt till den goda julmaten.

mycket

från

KRONAN

är

praktiskt

ekonomiskt

hygieniskt

Öppna ett $\frac{1}{4}$ pkt åt gången; övriga paket ställas undan och fördras mycket ringa utrymme. Genom den dubbla förpackningen bibehåller brödet sin arom och mörhet bättre . . .

Genom kuvertformatet och den omsorgsfulla emballeringen undviks allt spill . . .

Brödet slås in i helautomatiska förpackningsmaskiner under strängaste hygieniska kontroll.

De sorter som förpackas på detta sätt äro:

KRONKNÄCKE N:o 1
det tunna rågrödet

KRONBRÖD "Tvåan"
något grövre med utsökt rågsmaak

VETEKNÄCKE
av läkare rekommenderat dietbröd

GRAHAMBRÖD
bakat av sammalet vete

JULBRÖD
en verklig läckerhet

K/B Spis- & Knäckebrödsfabriken KRONAN, Sundbyberg

TILL EN *MODER*

Mjök är livets egen dryck. Endast mjölkens underbart sammansatta näring kan skänka det nyfödda barnet livskraft för de första spirande veckorna. Och sedan — allt framgent: de första stegen, skolan, livet — är mjölken fortfarande livselexiret, den förnämsta hälsokälla som naturen givit oss.

MJÖLK

AXA RISFLINGOR

koka snabbt, smaka gott,
framställda av opolerat ris av
högsta kvalitet. Förpackningen
à 1 kr. innehåller 40 portioner
= 2½ öre per portion

Färdigkokta på 3 à 4 minuter

P. O. STOKKEBYES KVARN A. B.
GÖTEBORG

När Lucia bjuder på kaffe

vill hon också bjuda på några riktigt goda bakverk, färska lussekatter och knapriga pepparkakor. Ett alldeles briljant recept på Lucia-pepparkakor får Ni i Sockerbolagets nya receptsamling "Goda pepparkakor och annat gott", som under de få veckor den varit tillgänglig vunnit husmödrarnas livliga bifall och erkännande. Klipp ur kupongen här bredvid redan i dag, fyll i den och posta den och Ni får omgående gratis och franko 1 ex. av den 52-sidiga intressanta, innehållsrika och rikt illustrerade handboken.

Sockerbolagets SIRAP
i glasförpackningar

SI. I. 32. 35

Till Sirapsbroschyren, Kungsgatan 7,
STOCKHOLM.

Var god sänd mig gratis och franko 1 ex.
av receptsamlingen "Goda pepparkakor och
annat gott".

..... den 1935

Namn:

Adress:196

JERSEY — dagens och höstens stora mode!

Våra nya kvaliteter i ylleklänningar av

JERSEY-DIAGONAL
JERSEY-MIGNON
JERSEY-CLOQUÉ

och

JERSEY-CHEVRON

kvalitet **EISER**

levereras i denna månad, till landets alla ledande modehus och specialaffärer, i flotta modeller. Vi rekommendera dessa kvalitéer såsom de bästa i förhållande till priserna.

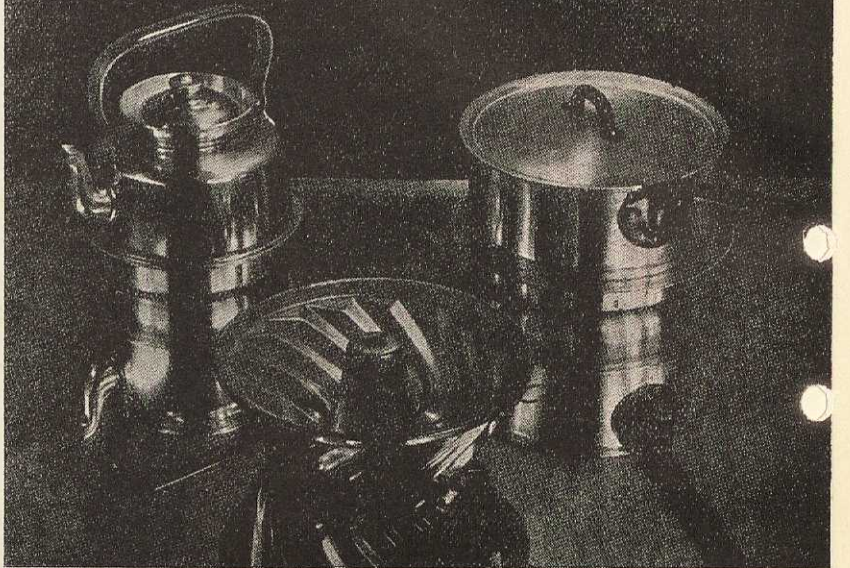
JERSEY "gör sig" hela da'n

Endast försäljning engros från:

KONFEKTIONS A.-B.
SALÉN, Stockholm

H.K.H. Kronprinsessans Hovleverantör

Kungsörs

VARAN SOM VARAR

*Gammal god tradition —
Liljeholmens ljus till Julen.*

SKULTUNA
KOKKÄRL

äro tillverkade av prima material, det bästa som finnes att få för detta ändamål.

äro konstruerade av experter på kokkonstens område och därför i alla avseenden lämpliga för sin funktion.

äro bekväma att sköta och handhava. Handtag och öron äro försedda med bästa värmeisolering.

äro lätta att hålla rena och blanka.

LÄMPLIG JULGÅVA

Finnas i alla järn- och bosättningsaffärer.

DAMBINDAN med bomull

Mjuk och behaglig

Kvalitetsvara till marknadens lägsta pris

Begär	12 st. 1: 15
endast	10 st. 1: —
PHÖNIX	6 st. 0: 65

Bollstanäs socialdemokratiska kvinnoklubb hade nyligen föräldramöte i Centralskolan med föredrag av fru A. Habe, Tureberg, över ämnet: "Hemmetets anda och dess inverkan på barnen". Lokalen var fylld till sista plats. Lärarepersonalen, skolrådet och dess ordförande kyrkoherde E. Hållström, voro närvarande och deltog livligt i diskussionen. Behållningen av mötet kan betecknas som mycket gott.

I samband med Kronobergs socialdemokratiska kvinnodistrikts konferens i Hofmantorp hade Hof-

Det ligger en förmögenhet

uti att känna sig fullt frisk,

orsakerna behöver ej vara stora för att förstöra välbefinnandet. Hämorroider har gjort livet surt för många. Om de som skydd använt JUKON SÄRSALVA hade detta lidande förblivit okänt för dem. "JUKON" är lindrande och snabbt läkande vid kyl- och brännskador, sår i näsa, öron och andra yttre skador, klåda, ansvallningar, ömma fötter, sprucken och narig hud, hudlöshet, vissa utslag, ömma och såriga bröstvärtor samt vid späda barns skötsel.

Skulle resultat utebliva sändes pengarna tillbaka.

Finnes till salu i apotek, sjukvårds- och kemikalieaffärer. Stor tub. 2 kr., mindre 1 kr.

AHLANDER & ÖHRSTRÖM
GÖTEBORG 7

mantorpsklubben inbjudit till kamratmöte, till vilket samlats ett 100-tal deltagare. Musikkåren inledde med musik, varpå följde hälsningsanförande och unison sång. Linnea Fröjd, Orrefors, inledde diskussionen: "Till vilket parti hör kvinnorna?" Särskilt betonades här att kvinnorna själva till stor del äro skuld till den ställning av underklass i samhället de ännu intaga i många avseenden. Talaren riktade en appell till kvinnorna att genom upplysning höja sig från denna nivå och genom anslutning till socialdemokratin verka för sådana strävanden, som

Nytt sätt
att få kaffet
fylligare

Om man i lämpliga proportioner blandar Brunum med sitt vanliga kaffe, så blir det senare mycket fylligare i smaken. Det är detta som gjort att Brunum, det av specialförädlade jordbruksprodukter framställda "svenska kaffet" blivit så uppskattat. Tag hem ett paket och prova själv.

35 öre per 1/4 kilo.

Blanda
med **Brunum**

avse icke blott kvinnornas utan mänsklighetens välfärd. — Efter ett par anslående sångnummer av Elsa Olsberg och Allan Elisson samt musik uppfördes en sketch, "Vilket rart herrskap", spelad av ett par klubbister och delvis författad av dessa.

Under den följande kafferasten utfördes musik av klubbens egen "orkester", som spelade några gamla men populära melodier. Här efter var kamratmötet slut, och sedan en Alvesta-klubbist framfört gästernas tack, avslöts samvaron med ett leve för socialdemokratin och sjungandet av Internationalen.

AKTUELLA

politiska, sociala och ekonomiska

PROBLEM

behandlas och diskuteras i

FACKFÖRENINGSRÖRELSEN

Organ för Landsorganisationen i Sverige.

Redaktör: SIGFRID HANSSON

Pris för år Kr. 6: 15

Prenumeration genom posten eller hos

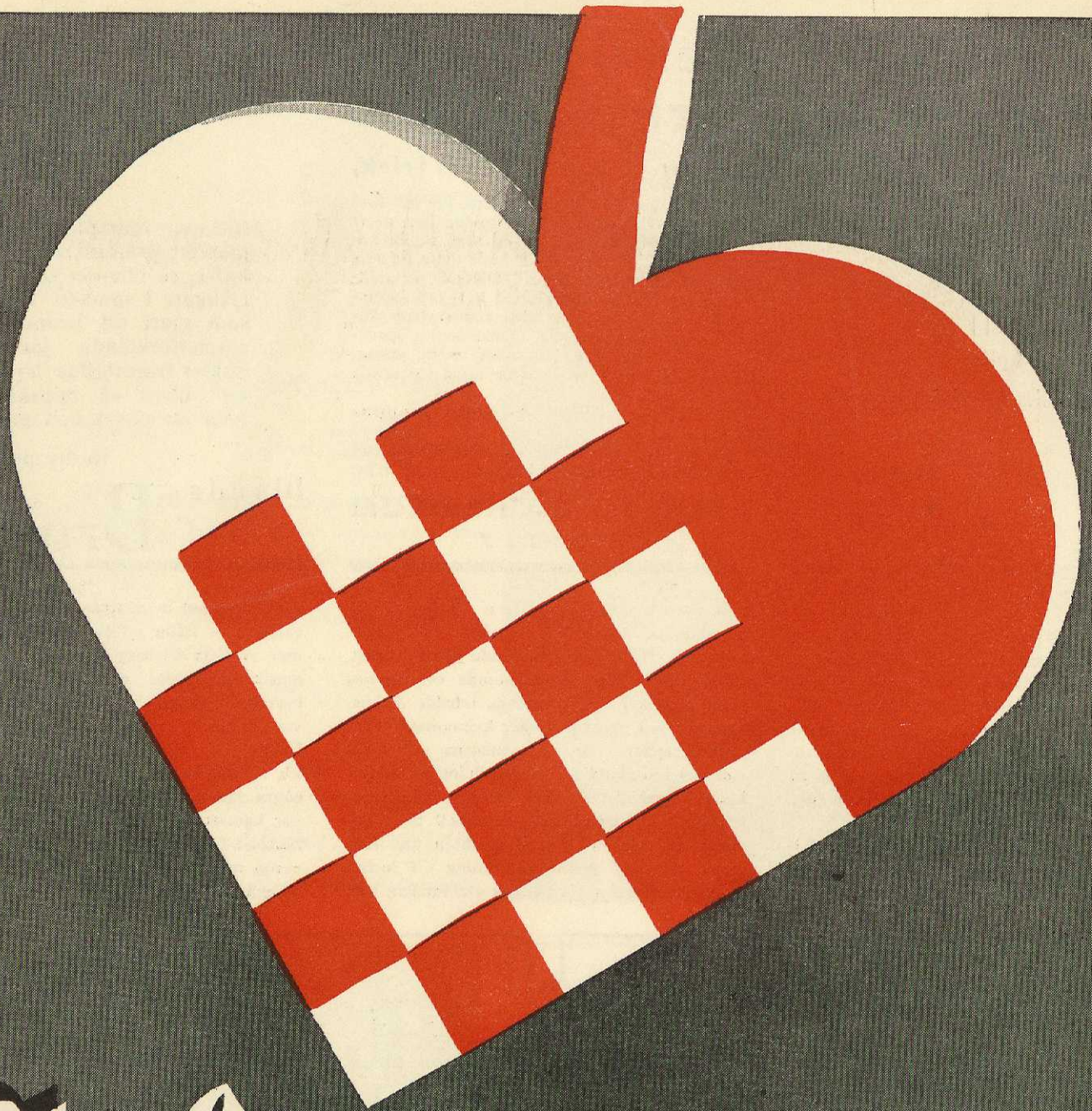
LANDSSEKRETARIATET,
Barnhusgatan 18 - Stockholm
Telefon 10 50 49 - Postgiro 850

Husmödrarnas bankräkning

I hushållskassan har man i allmänhet medel för att täcka de närmaste dagarnas utgifter, dels också medel för att verkställa betalningar, som skola göras först om någon vecka eller ännu längre fram. Denna senare del av hushållskassan lämpar sig för insättning på sparkasseräkning. Där äro pengarna i säkerhet, där förränta de sig, där äro de lätt disponibla.

**STOCKHOLMS
ENSKILDA BANK**

AKTIEBOLAG

Jul bara en gång
* * * om året

Konsum

